

עניינים נחוצים

ממורנו הגר"י טשזנר שליט"א

כאילו עומד לפני המלך

נחש כרוך על עקבו לא יפסיק מתפלתו. וצ"ע הרי מבואר במסכת שבת (דף קכ"א ע"ב) שנחש בארץ ישראל הורגים אותו אף בשבת מפני הסכנה. והרי המשנה גם היא נאמרה בארץ ישראל, שהנחשים מסוכנים, ואיך יתכן שבשבת מותר להרוג נחש מפני הסכנה, ואילו כשהנחש כרוך על עקבו אסור להפסיק ולהורגו?

ותירץ שבתפילה יש דין מיוחד כיון שעומד לפני המלך. וביאר דבריו: ה"תבואות שור" (בהלכות שחיטה סימן י"ג סק"ב) כתב: אסור להפסיק בתפלתו, כי אם מחשש סכנת נפשות, ורק בברייתא הזקא. והטעם, כיון שעומד לפני מלך מלכי המלכים, הקדוש ברוך הוא, לאו אורח ארעא [אין זה דרך ארץ] להפסיק, וכמו שאמר החסיד להגמון (בברכות דף ל"א). לפי דברי ה"תבואות שור", מיושבת התמיה הנ"ל למה מותר לחלל שבת ולהרוג את הנחש, ולמה אסור להפסיק באמצע התפילה ולסלקו, התשובה היא אמנם הנחש מסוכן ולכן מותר לחלל שבת ולהמיתו, ואעפ"כ כשאדם עומד לפני המלך, חייב הוא להסתכן קצת ולהמשיך בתפלתו כי חסד אלוקים יגן עליו.

הרי יש צד לומר שהעוסק בתפילה אין לו לחוש מסכנת נחשים. ואפילו אם הסכנה ברורה וודאית בכל זאת חייב אדם לסכן חייו ולא להפסיק מתפלתו כי יש בזה חילול הקל ובזיון המלך וחייב המלך וחייב אדם לבטוח בה' גם כשהסכנה ברורה², עכ"ד החשוקי חמד לעניננו, וע"ש. (ד' ונסביר ד"ז ע"פ המבואר באוצר מדרשים, במעשה של בוסתנאי (עמוד 74) שהובא בתו"ד: ויגדל בוסתנאי (נצר מדוד המלך) וילמוד תורה ומשנה ותלמוד, הלכה וחכמה ותבונה, ויוגד למלך ויתאב לראותו ויצו להביאו אליו, וימשך לו אלקים חסדו מהוד החסד אשר

א) כתב הרמ"א בתחילת הגהותיו על השו"ע (או"ח סימן א' סעיף א') וז"ל: "שויתי ה' לנגדי תמיד" (תהלים ט"ז), הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלקים, כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לבדו בביתו, כישיבתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול, ולא דבורו והרחבת פיו כרצונו והוא עם אנשי ביתו וקרוביו, כדבורו במושב המלך. כ"ש כשישים האדם אל לבו שהמלך הגדול הקדוש ברוך הוא, אשר מלא כל הארץ כבודו, עומד עליו ורואה במעשיו, כמו שנאמר: "אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה' " (ירמיה כ"ג, כ"ד), מיד יגיע אליו היראה וההכנעה בפחד השי"ת ובושתו ממנו תמיד, עכ"ל.

וכן כל ברכה שמברך מתחיל "ברוך אתה" שמדבר לנוכח להקב"ה. וגם בברכת אשר יצר אומרים "שאם יפתח וכו' א"א לעמוד לפניך". שאדם צריך להרגיש תמיד שעומד לפני השי"ת שרואה את כל מעשיו. אולם כשמתפלל שמו"ע צריך הוא לחשוב שעומד ממש לפני השי"ת, ומדבר עמו פנים בפנים.

ב) בשו"ע או"ח ריש סימן צ"ח הובא "המתפלל צריך שיכוון בלבו פירוש המלות שמוציא בשפתיו; ויחשוב כאלו שכינה כנגדו, ויסיר כל המחשבות הטורדות אותו עד תשאר מחשבתו וכוונתו זכה בתפלתו. ויחשוב כי אילו היה מדבר לפני מלך בשר ודם היה מסדר דבריו ומכוון בהם יפה לבל יכשל, ק"ו לפני ממ"ה הקב"ה שהוא חוקר כל המחשבות, עכ"ל¹.

אמנם צריך לבאר מהו "ויחשוב כאלו שכינה כנגדו".

ג) ויש לבאר ד"ז ע"פ המבואר בחשוקי חמד (יומא דף פ"ד): שהביא: שנינו במשנה (ברכות דף ל"ג ע"א): אפילו

¹ והיו עיני ולבי שם כל הימים,, ומהלך באימה וביראה ורעדה שנאמר בבית אלהים נהלך ברגש.

והקשה בספר מעשי למלך שם: לא יקל אדם וכו' ויראה עצמו שהוא עומד לפני ד' וכו'. וקשה לי לפמש"כ בשו"ע או"ח סי' א' בשם רבינו בספרו מורא נבוכים שמיד שאדם נייעור משינתו בבוקר מיד יחשוב בלבו לפני מי הוא שוכב וידע שממ"ה יתעלה חופף עליו שכתוב: "מלא כל הארץ כבודו" ואילו ה' שוכב לפני מלך בוד" שעומד עליו ה' מתחייב בנפשו, קו"ח לפני ממ"ה הקדוש ברוך הוא, לכך יקום בזריות מיד וכן יחשוב בכל עסקיו כי אין עסקיו בביתו כשהוא לבדו ואין דיבורו והרחבת פיו כשהוא לבדו כמו שהוא בעסקיו לפני המלך. ונראה שלזה

1. וזוהי גם סגולה לזכות לחיי העולם הבא כדאיתא בברכות (דף כח): תנו רבנן: כשחלה רבי אליעזר, נכנסו תלמידיו לבקרו. אמרו לו: רבינו, למדנו אורחות חיים ונזכה בהן ל"חיי העולם הבא. אמר להם: הזהרו בכבוד חבריכם, ומנעו בניכם מן ההגיון, והושיבו בן ברכי תלמידי חכמים, וכשאתם מתפללים - דעו לפני מי אתם עומדים, ובשביל כך תזכו לחיי העולם הבא.

2. כתב הרמב"ם הלכות בית הבחירה (פרק ז' הלכה ה') לא יקל אדם את ראשו כנגד עשר מזרחי של עזרה שהוא עשר ניקנור, מפני שהוא מכוון כנגד בית קדש הקדשים, וכל הנכנס לעזרה יהלך בנחת במקום שמותר לו להכנס לשם, ויראה עצמו שהוא עומד לפני ה' כמו שנאמר

עיניו למטה, שנאמר (מלכים א' ט'): "והיו עיני ולבי שם כל הימים", וחד אמר: עיניו למעלה, שנאמר (איכה ג'): "נשא לבבנו אל כפים". אדהכי אתא ר' ישמעאל בר' יוסי לגבייהו, אמר להו: במאי עסקיתו? אמרו ליה: בתפלה; אמר להו, כך אמר אבא: המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולבו למעלה, כדי שיתקיימו שני מקראות הללו.

הרי"ף: על ברכות פרק ה' מביא גמרא זו, ושם מבאר רבינו יונה: "צריך שיתן עיניו למטה ולבו למעלה כלומר שיחשוב בלבו כאילו עומד בשמים ויסיר מלבו כל תענוגי העולם הזה וכל הנאות הגוף כענין שאמרו הקדמונים כשתרצה לכוון - פשוט גופך מעל נשמתך".

דברי רבינו יונה בכאן לכאורה הם אמורים לקדמונים, ולא לנו קטני הדורות, הרחוקים מאד מפרישות והתפשטות הגשמיות. ברם, הגע בעצמך: הבורא ית' אינו מושג פילוסופי: אין להתקרב אליו ית' ע"י שעושים אותו ל"סוגיא" בנגלה או בנסתר. הוא ית' אש אוכלה, חי וקיים, נורא ואיום, והוא חי כאז כן עתה, וגם על האדם בדורנו להתקרב אליו. וברגע שהאדם מתבונן בגדלותו של "אל בשמים", הרי הוא כאילו עומד בשמים ממש, רחוק מאוד מהעולם הקטן ותענוגיו הקטנים, נעלה מאוד מעל לגוף והנאותיו. הן אמת, גדול האדם מאד באותה שעה, ואין כאן מחשבה בעלמא אלא חויה פנימית שלא על נקל מגיעים אליה, אך אין שום ספק בעולם כי גם האדם בדורנו יכול לעלות אליה אם אמנם בקרבת הבורא הוא חפץ.

זוה"ר ההקדמה הראשונה לעמידה לפני ה': לבטל לשעת התפילה כל תענוגי העולם והנאות הגוף, ממש כמו איסור חמץ מערב פסח לימי החג שיהיה בכל יראה ובל ימצא. זוהי ההתלמדות למעשה לענין גדול זה של "לבו למעלה" - כאילו עומד בשמים.

אולם להיות תמיד במצב זה ניתן רק למלאך, ואחרי התפילה הרינו חוזרים לחיי הגוף עם הנאותיו ולחיי העוהז עם תענוגיו. ובזה נבין המשך דברי רבינו יונה ע"ה: "ולאחר שיגיע לזו המחשבה יחשוב ג"כ כאילו הוא עומד בבית המקדש שהוא למטה, מפני שעל ידי זה תהיה תפלתו רצויה יותר לפני המקום".

זהו "עיניו למטה, משום והיו עיני ולבי שם כל הימים". מוכרח האדם בשעת התפילה להתעלות עד "כאילו" (המשך בעמוד 13)

ד' את עיניו לראות כבוד ד'. וזה אשר אין האדם מכיר יקרא דהשית, רק מפני מעשיו שאינם רצויים. אבל הקדוש ברוך הוא א"צ להעתק ממקום למקום רק הוא נמצא אתו עמו במחיצתו, אז בוודאי ישתדל בכל מעשיו שיזכה לחזות בנועם כבוד ד' ושיהי' נפשו קשורה בד' להיות. כך זה שמצינו שינוי מקום אשר הוא ית' ישכן כבודו במקום מן המקומות, ההכרח לומר כי כל ענין קדושת המקדש הוא רק כי מקום זה מסוגל יותר אל השראת שכינה קדושה להעיר ולעורר את העובד, עד אשר יזכה לראות כבוד השכינה, וכמש"כ החינוך, א"כ אחרי כי נקל יותר אל האדם שיזכה ע"י מעשיו לראות כבוד השכינה כשהוא במקדש, כי זה זה גורם המקום וגם מעשיו שיזכה לחזות בנועם ד'. וזה גופי' גורם לאדם שידקדק במעשיו ותנועתיו יותר, אחרי כי יותר בנקל לפניו שיגלה ד' עיניו לראות ביקרא דה', לכן ישמור שיהא נפשו קשורה בד'. ולכן כתב רבינו שיראה האדם עצמו שהוא עומד לפני ד', כיון שאמר והי' עיני ולבי שם, א"כ בנקל יותר שיזכה ע"י שידבק נפשו בד' ולראות בכבוד השכינה.

לדוד ויעמוד לפניו. ויתמה המלך וכל חכמיו על הנער הלז, ויעמוד לפני המלך מאז עד עת ערב ולא נענע ראשו ולא הסיע רגלו. ויבא זבוב ויעמוד על רקתו ויך אותו וינשכהו ולא הבריחו ויטף דמו לפני המלך, ויאמר מה זה היה לך, ויאמר אשר תראה אדוני המלך. וירא והנה הזבוב אוכל ברקתו, ויאמר לו המלך למה לא הברחתו מעל פניך. וישיבהו, מוסר זה ירשנו מאבותינו כי מעת הורדנו מכתר מלכותנו וחויבנו לעמוד בהיכלי מלך, לא לדבר ולא לצחוק ולא להרים יד בפניהם, וייטב הדבר בעיני המלך, עכ"ד.

והיה ראוי גם לנו לנהוג כן בשעת תפילת שמונה עשרה, שאם לפני מלך בשר ודם צריך לנהוג כן ק"ו לפני מלך מלכי המלכים וכמו בנחש הנ"ל.

ה) בעלי שור להגר"ש וולבה זצ"ל (ח"ב שער ג' פרקים א'-ב') כתב: בחידושי רבינו חיים מבריסק בהלכות תפילה מבאר שישנן שתי כוונות בתפילה: הכוונה בפירוש המלות, והיא מעכבת רק בברכה ראשונה של שמו"ע, והכוונה של מעשה התפילה, והיא מעכבת בכל השמו"ע. בזה הוא מתרץ סתירה בדברי הרמב"ם.

דבריו הק' מעמידים אותנו על מהות ענין התפילה: עיקר מעשה התפילה הוא - לעמוד לפני השי"ת, הכוונה בפירוש המלות היא כוונה שניה לגבי עצם מעשה התפילה. ייתכן איפוא, שאדם אינו יודע פירוש המלות, אבל הוא מכוון שהוא עומד לפני השי"ת, ובזה מעשה התפילה בידו. ויתכן שאדם מכוון את פירוש המלות ואף הוגה בהן, אבל אינו מכוון כלל שהוא עומד לפני השי"ת - ואז אין כאן מעשה התפילה, ומחשבותיו בעיני הברכות הן אולי בגדר תורה, אך אינן בגדר תפילה.

לך חזי מה עמא דבר: שימת ליבם של רוב בני אדם בתפילה היא לפירושן של תיבות התפילה, בעוד שהכוונה למעשה התפילה אינה ברורה כל כך, ואולי בכלל לא ניתנה הדעת עליה. לכן בע"ה נבאר כאן ענין הכוונה של מעשה התפילה.

כל בר דעת מבין, כי לעמידה נוכח פני ה', ישנן הקדמות, כי אנו צריכים להתכונן אליה. וההקדמה הראשונה היא זו:

איתא ביבמות (דף ק"ה): "ר' חייא ור' שמעון בר רבי הוו יתבי, פתח חד מינייהו ואמר: המתפלל צריך שיתן

כיון דהע"ה באמרו "שויית ד' לנגדי תמיד" עכ"ל.

אך א"כ מהו עדיפותי' בין מידת היראה כשהוא במקדש שיראה עצמו שעומד לפני הקדוש ברוך הוא, הא גם בביתו צריך שיחשוב האדם כך. וביאר: כי נזה כבר כתבו המפרשים ובראשם רבינו בספרו המורה, כי הקדוש ברוך הוא נעלה ומרומם מכל השנויים והתנועות והעתק מקום, ומה שמצינו בפסוקים "וירא אליו כבוד ד'", "ויבוא ד'", "אין הרצון בו חלילה שהקב"ה נעתק וסר ממקומו ובא להתראות אל מקום ומצבו מי שנראה אליו, אבל כל התקרבותו ית', והתגלותו אל האדם, תלוי אך בהתקרבות האדם אליו, "אני לדודי ודודי לי" וכך אמר "אני לדודי ועלי תשוקתו", הכוונה כי תשוקתו ית' הוא דבר התלוי בידו. כי לפי רוב ההכנה שיכין האדם את עצמו להפרד מעניני העולם ולהפשיט ממנו החומריות, ויקבוץ כל מדעו ותבונתו לחזק יראתו ולאמץ אהבתו ויכסוף אליו ית', עם עוצם התשובה להדבק בו ית', יערה אליו רוח. כי יחשוב שעומד לפני הקדוש ברוך הוא הכוונה ג"כ עד"ו, כי אם אדם בכל שכלו חזק באמונה שביכולת האדם להתקרב אליו ע"י מעשיו הטובים, יגלה

נדבת הרב אהרן גבאי וב"ב שליט"א לדגל השמחה השרויה במעונם בחולדת בתם נעמה תת' בשעטר"ם, יה"ד שיוכו למלה לתורה לחופה ולמעשים טובים וירוו רב נחת מכל יצ"ח כ"י ויתברכו בכל מילי דמיטב ברו"ג

נדבת הרב אברהם בצלאל וב"ב שליט"א חתן הרב יעקב יהודה גולדווג שליט"א לדגל השמחה השרויה במעונם בחולדת בתם אביגיל תת' בשעטר"ם, יה"ד שיוכו למלה לתורה לחופה ולמעשים טובים וירוו החורים והסבים רב נחת מכל יצ"ח כ"י ויתברכו בכל מילי דמיטב ברו"ג

"החודש הזה לכם ראש חודשים"

זהו עצם האדם. לחבר את הנקודה הראשונה שלו לה' יתברך. זוהי הדביקות, והיא רמוזה, כאמור, ב"החודש הזה לכם": בראשית החיים צריכים להחליט, מה באמת רוצים ולאן פונים.

וזוהי הלימוד מראש חודש. הקב"ה רמז לנו במצות קידוש החודש, שאמנם בתחילת החודש, בראש חודש, אין עדיין כמעט כלום, כמו הלבנה במולד. אולם, כל מה שעלינו לעשות הוא לפנות אל ה' יתברך, הנמשל לשמש. יתכן ויש כאלו שיזלזלו בפניה זו שהיא כל כך קטנה, ממש כלום, אך אם נעשה פניה קטנה זו, יהיה זה רק ענין של זמן עד שיתפתחו מפניה זו דברים גדולים. בעוד חמשה עשר יום, הירח כבר יהיה מלא, נצא ממצרים ביד חזקה או נשב בסוכה יחד עם הקב"ה.

אולם עלינו לדעת דבר נוסף, גם כשיהיה ירח מלא כעבור חמשה עשר יום, גם כשכבר אכלנו את המצה והמרור וכבר ישבנו בסוכה, אם אך נפנה מה' יתברך, כמו הירח במלואו שפונה מהשמש, בעוד חצי חודש שוב נהפך לכולם. **נמצא** שהמציאות העכשווית של האדם לא קובעת, הוא יכול להיות עדיין כלום, אך כאשר הוא רק פונה לכיוון הנכון הוא ילך ויגדל, כמו הלבנה. היום כלום, אח"כ רבע ירח, אח"כ חצי ירח, ואח"כ ירח שלם, ומאידך, גם אדם העומד עם כל השלימות, אם אך ירגיש הרגשת שובע ויאמר לעצמו "צריך קצת להנות מהעולם", הרי זו פניה קטנה מהקב"ה, וזהו רק ענין של זמן, וכמו הירח שיורד משיא גדולתו לכולם תוך שבועיים, כך יקרה גם לו לאחר שפנה מה'.

וזוהי המצוה הראשונה, לפנות אל ה'! לכן, קידוש החודש, המורה לנו זאת, הוא המצוה שנצטוו בה בני ישראל. **ענין** זה מודגש גם בלשון הפסוק: "החודש הזה לכם", "לכם" דייקא, כי כאן אתם צריכים לבחור לאן אתם פונים.

בעשור לחודש הזה...

במולד - ואחר כך להתהלך חפשי. מוכרחים להיות "קשורים" להקב"ה בכל עת ובכל זמן. **אמנם** לא מבצעים את הקשירה מיד אחרי הפניה. עושים זאת רק אחרי עשרה ימים. אך זהו הכיוון ולכך צריך להגיע. להיות קשורים להקב"ה באופן שלא ננוע וננוד. קשר אדוק עם הקב"ה.

ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית

כה רבים הם האנשים אשר רואים בעיניהם עולם ומלואו... - מערכת שלימה עם מיליוני מיליארדי כוכבים וכולם מסתובבים, השמש הולכת, האצבעות עובדות והעינים רואות, וכשואלים אדם כיצד הכל פועל, תשובתו היא: "ככה זה, אינני נכנס לחקירות עמוקות..."

הרמז והלימוד ממצות קידוש החודש

הירח הוא משל לעם ישראל, והשמש מרמזת כביכול על הקב"ה [כדוגמת הירח שמקבל אורו מן השמש, כך ישראל מקבלים מהקב"ה]. המגע הראשון של הירח עם השמש הוא בכך שהירח פונה לכיוון השמש ומקבל ממנה אור. זהו המולד - ה"ראש חודש".

כך גם אצל ישראל והקב"ה: כשישראל פונים לעבר הקב"ה, זוהי נקודת הלידה שהיא נקודת הבחירה. נקודה עמוקה מאוד ואלוקית, של יש מאין וצלם אלקים. נקודה זו כה עדינה שאף אחד בעולם לא רואה אותה ולא חש בה, אך בנקודה זו מונחת המציאות הנקראת אדם. שם מתחיל הכל. "החודש הזה לכם".

אדם ניצב בפני שתי אפשרויות: לבחור בהשי"ת, או חלילה בע"ז. בחירה בה' אנו יודעים מהי, אך מה הכוונה לבחור בעבודה זרה?

משל לאדם פשוט, שכאשר נשאל אותו מהי נקודת החיים שלו ומה הוא רוצה בחיים? הוא יענה: "אני רוצה חיים נוחים, בלי כאב, סבל או חובות. אני רוצה נחת מהילדים, ולחיות חיים טובים ושלוים". והנה למרות שלכאורה לא נראה שיש איזשהו פסול ברצונותיו, אך חז"ל אומרים על זה כך (שבת קה ע"ב): "לא יהיה בך אל זר ולא תשתחוה לאל נכר. איזהו אל זר שיש בגופו של אדם? הוי אומר זה יצר הרע". לאמור, אדם שהגדרת חייו היא רצון להנאות, כשרות ככל שיהיו, הרי זו עבודה זרה. משום שה"אני" של האדם הזה, הוא יצרו.

מה שמוטל על האדם באמת הוא לבחור שעצם ההגדרה שלו תהיה דביקות בה'. מבחינה ביולוגית הנקודה באדם האחראית על בחירה זו נמצאת בראשו, במקום המוח, שזהו מקום התפילין. התפילין המונחים על ראש האדם, מרמזים שהאדם בעצמותו דבק בקב"ה!

העבודה של "בעשור לחודש הזה, ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית" (שמות יב, ג). זו עבודה לא קלה. הכבשה היא סמל היהודי. וכאן אומרים ליהודי שצריך הוא לקחת את הכבשה, היהודי, ולקשור אותה. מדוע? כי לא די לפנות להקב"ה בראש חודש -

מהותו של קרבן

אנו חיים בעולם של חושך, עולם שבו יתכן שאדם יחיה שמונים שנה ולא יבין שיש בורא לעולם. ובאמת זהו דבר פלא שאין לו כל מובן, אלא שכך ברא השי"ת את עולמו.

מערתה, כשאדם מביא קרבן - בהמה - הרי הבהמה מבטאת את רמ"ח האיברים ושס"ה הגידים של האדם, ונוסף על כך גם את כל כוחותיו, שהרי הבהמה שונאת, קופצת ועושה הכל. רק דבר אחד חסר לה - אין לה שכל! היא אינה מכירה את האמת ש"ה' אלקים אמת!"

וכך, חטא מבטא עולם בלי אלוקות - עולם שמנותק מדעת והשכל, מאמונה ועבודת השי"ת - עולם שנקרא "אדם".

מהות הקרבן היא: "משכו ידיכם מעבודה זרה" (עי' רש"י שמות יב, ו) - ביטול המבט הכפרני על העולם הזה, שהוא בבחינת עבודה זרה ממש, ולאחר מכן "וקחו לכם" - לקחת את הבהמה, את העולם הטבעי, החיים הגשמיים - ולשחוט ולבטל אותם על מזבח אהבת השי"ת!

ואכלתם אותו בחפזון פסח הוא לה'

והתכלית. השאיפות של עליה רוחנית, העבודה ב"שטייגען", דיבור בחידושי תורה בכל זמן, זוהי הצורה של חייל. אסור לסטות מהדרך הראויה ואפילו כמלא נימה, שהרי חיילים הפורשים מן המלחמה הם בגדר מורדים במלכות ח"ו.

בהירות זו של עבדות ה', יש לקנות בימי חג הפסח. אכילת המצה והזהירות מחמץ צריכים להיכנס בעומק הנפש ולהשפיע עלינו שכל מהותנו תהיה רוחנית, שהחיים עצמם יהיו נקיים מיצר הרע ודבוקים ב"נהמא דמהימנותא".

עבודה מיוחדת נדרשת מאתנו בימי המועד, להתפלל ולהרגיש ש"אתה בחרתנו מכל העמים". יציאת מצרים היתה מתוך "אהבת אותנו ורצית בנו" עד שזכינו לדרגה ש"שמך הגדול והקדוש עלינו קראת". ועבודת המועד להתנהג כפי מעלת הזמן, שנהיה ראויים לדרגה ש"שמך נאה לך ואתה נאה לשמך ושמנו קראת בשמך".

התייחסותו של הרמב"ם לאדם כזה היא: הוא בהמה! וז"ל של הרמב"ם (מורה נבוכים פנ"א): "כל איש מבני אדם שאין לו אמונת דת וכו', דין אלו כדין בעלי חיים שאינם מדברים, ואינם אצלי במדרגת בני אדם, ומדרגתם בנמצאות - למטה ממדרגת האדם ולמעלה ממדרגת הקוף" - לתפוס עולם בלי קודשא בריך הוא, בלי לראות את נשמת העולם - שהכל זועק אלוקות, פירושו לחיות כמו בהמה - בלי דעת כלל!

מהי ההגדרה של אדם?

גם לאדם יש דם כמו לבהמה, אך הוא מכיר שיש בורא לעולם, הוא אומר שירה, הוא מדבר - "רוח ממללא בתורה ותפילה" (זוהר ויקרא מו ע"ב). דיבור של דברי הבל אינו נקרא דיבור - זוהי צורת חיים של בהמה. החלות של "מדבר" היא: "הללו-ה, הללו את ה' מן השמים" וגו'.

הנהגת הקב"ה את העולם לקראת הגאולה

נאמר בשיר השירים (ב, ח): "קול דודי הנה זה בא, מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות". צורת יציאת מצרים היתה במרוצה ובחפזון. ענין המצה בחג הפסח נועד להזכיר לדורות "כי בחפזון יצאת מארץ מצרים" (דברים טז, ג).

אותו "חפזון" שנאמר על השכינה הק' פירושו, שהקב"ה מריץ את העולם לקראת תכליתו ומטרתו. במצרים היה החפזון לקראת הגאולה של עבדות מצרים, ובכל ימות העולם מוליך הקב"ה את הבריאה לקראת משיח צדקנו. כל התנועה של השמש והירח, כל מרוצת החיים של בני האדם, הכל כדי לקדם את היום של תכלית הבריאה.

כך צריכה להיות ההרגשה של בן תורה. בכל שעה משעות היום, בכל יום ויום, מוטל עליו תפקיד של חייל בצבא ה'. תכליתו להוביל את הבריאה לתכליתה, את כלל ישראל לגאולה השלימה. חובתו לנצל כל רגע וכל מצב בכדי לקדם את המטרה

שמעו ותחי נפשכם

כשורה משמחת לשוחרי התורה והמוסר
ניתן להאזין לשיחות ודרשות

בענייני חודש ניסן

ומגילת שיר השירים

מפי מורנו ורבנו

הגאון הצדיק רבי **שמשון דוד פינקוס** זצוק"ל
רב ומנהיג קהילתנו הקדושה

הקלטות ברורות ואכותיות במיוחד

בטלפון 0799-400-442 שלווחה 3

בליל שבת קודש בין קבלת שבת למעריב

ישאו דברים הרבנים הגאונים

שערי תפילה - מורנו מרא דאתרא שליט"א

אילת השחר - הרב יצחק אייכנשטיין שליט"א

חניכי הישיבות (פרויקט) - הרב דוד אוסטרן שליט"א

חניכי ישיבות (שושנים) - הרב רפאל כהן שליט"א

ר"י 'משכנות התורה'

קויתו ה' (ס') - הרב מיכאל קדוש שליט"א מרבני מילאנו

קויתו ה' (א') - הרב יעקב אנגל שליט"א

שויתו ה' - הרב אשר לדר שליט"א

תפארת תורה - הרב ישעיהו גנור שליט"א

א"ה בשבוע הבא יהיה ניתן שוב להשיג את קונטרס

שיעורי שירה והלל

משיעורי מורנו מרא דאתרא שליט"א

בבתי הכנסת קיויתי, שיויתי, שערי תפילה, אילת השחר תשלום בנדרים פלוס: [עניינים נחוצים תורת רבותינו שבדרום](#)

המחיר 10 ש"ח - לא בהקפה

בברכת התורה

דברי חיזוק והתעוררות מרבותינו רבני הקהילה שליט"א בנודל הזכות הגדולה להרבות בלימוד התורה הק' בכל עת ובפרט בימי בין הזמנים וכעת ביותר בעת צרה, שנאמר במקהלות עם קודש בשיבות וכוללי בין-הזמנים שע"י ישיבת רבנו חיים קמיל' המתקיימים בהיכלי בתי המדרשות בקהילתנו, וישיבת ביה"ז שבכיהמ"ד 'אילת השחר'

מודנו מרא דאתרא שליט"א

בהיכל ביהמ"ד שויתי ה'

איתא בגמ' במגילה (י"ב) שביום זה היתה שמחה לפני הקב"ה כיום שנבראו בו שמים וארץ, שכן תכלית השמים והארץ הוא שעל ידם יתגלה כבודו של הקב"ה בעולם "יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו", ועיקר כבוד ה' איננו בשמים, אף שהמלאכים אומרים ברוך כבוד ה' ממקומו, אך בזה כביכול אין חידוש גדול כל כך, שהרי הם רואים את כבוד ד' במוחש, אך כשאנו השפלים הקרוצים מחומר, כשאנו מכבדים את הקב"ה ומגלים את כבודו בעולם הרי זו היא תכלית הבריאה, "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", כשהקב"ה שוכן איתנו ואנו איתו ומכבדים אותו ומגלים כבודו בעולם, הרי זה תכלית הבריאה, וזה חביב כיום שנבראו בו שמים וארץ, שזה תכלית השמים והארץ.

וכידוע, ביום זה כפי שקראנו בפרשת שמיני היה סדר שלם, לא היה זה דבר פשוט, גם לאחר כל העבודה של עשיית המשכן, כל מה שעשה בצלאל וכל הנפלאות שקראנו בסוף חומש שמות, אך עדיין כמה עבודה היו צריכים בכדי שתרד שכינה בפועל לישראל.

קראנו בפסוק שמשה רבינו אמר "זה הדבר אשר ציוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'" מהו "זה הדבר"? רש"י

מפרש שקאי על הקרבנות שנצטוו להקריב. והאור החיים הקדוש פירש שהוא הוראה לדורות, כאשר רוצים לזכות להשראת השכינה לדורות, אמר משה רבינו לעם ישראל, מה שעשיתם ופעלתם עכשיו מצידכם, זה הדבר שיגרום להשראת השכינה גם בכל העתידות לבא. וזה לשונו הקדוש: "זה הדבר: צריך לדעת מהו הדבר, ורש"י פירש על הקרבת אהרון וכו', ונראה שיכוון לומר על המעשה שהזכיר הכתוב בסמוך, דכתיב 'ויקרבו כל העדה ויעמדו לפני ד', דקדק הכתוב לומר לפני ד', ולא אמר לפני אוהל מועד וכו', אלא ירצה לומר שהכינו עצמם בערך השלימות והמושכל והערכת עמידתם שהיא לפני ד'. ובחינה זו היא השגת תכלית השלימות כמאמר דוד "שויתי ה' לנגדי תמיד", כי בזה לא ימוט מימינו שהיא התורה, כי אין ישיבת האדם ותנועותיו וכו' כישיבתו וכו' לפני מלך, ומכ"ש לפני מלך מלכי המלכים (כלשון הרמ"א או"ח סי' א' ומקורו ברמב"ם במו"נ) וכשהשכיל משה במעשה זה אמר להם "זה הדבר אשר ציוה ה' תעשו" פירוש, ציוה ה' שתעשו אותו, שתהיו תמיד מעריכים בדעתכם כי אתם עומדים לפני ה' - וירא אליכם כבוד ד'. עכ"ל. דהיינו, שאמר מרע"ה לעמ"י: כיצד תזכו להשראת השכינה? - כאשר מצידכם תעמידו את עצמכם "לפני ד'", כאשר תחיו סוג חיים של שויתי ה' לנגדי תמיד. "לעבן בורא עולם" - לחיות את הרבש"ע. אנו במשך היום, במשך החיים נמצאים במציאויות שונות, אך יש יסוד שצריך לכלול את הכל, והוא: להכניס לתוך החיים מצב של "לפני ד'", ויש

ברשות הרב יוסף גלס שליט"א שמחזיק על כתפיו את כל המפעל הגדול הזה, ברשות ציבור האברכים החשובים. זה היום עשה ה' נגילה ושמחה בו. מרנין את הלב לראות שמתחיל "זמן בין-הזמנים", אאמו"ר זצ"ל היה אומר בשם רה"י הגר"ח קמיל זצ"ל ש"סוף הזמן צריך חיזוק, אך בין הזמנים בעז"ה כבר מחוזק ועומד". וב"ה שמתחזקים והולכים, בבית המדרש כאן ובעוד בתי מדרשות.

אומר כמה מילים בשביל שנזכה להתחזק יחד בימים שאנו עומדים בהם.

ימי חודש ניסן - ראש ותמצית לכל השנה כולה

אנו עומדים כעת בר"ח ניסן, יום שנאמר עליו בגמ' (שבת פ"ז ב') שנטל עשרה עטרות, יום מיוחד במינו. ובכלל, על חודש ניסן אמרו הקדמונים דברים מופלגים מאוד, השל"ה הק' (מס' פסחים א' א' ד"ה החודש) אומר על הפסוק "החודש הזה לכם ראש חודשים" שיש בזה רמז שכל יום בחודש הוא בבחינת ראש חודש, ובאבני נזר (אור"ח סי' של"ו) כתב על ימי חודש ניסן 'כי ימים אלו יקרי ערך שעה ליום יחשב'.

כלומר שימים אלו יש בהם בחינה של 'ראש' ותמצית לכל השנה כולה, והיינו שניצול הזמן בתורה ובעשיית המצוות כהלכתן בימים אלה פועל רבות, ופריו רב כאשר באמת מנצלים את הימים, וכפי שהיה אאמו"ר זצ"ל מביא מהקדמונים, שבכל עת יורד שפע ממרום, וכולנו רוצים שהקב"ה יאיר פניו אלינו וישפיע לנו שפע, ואיתא בקדמונים שהשפע היורד בכל יום לעומת השפע שבמועדים, הוא כבחינת מעיין המטפטף טיף טיף לעומת "ארובות השמים נפתחו", והיינו כמו ברז המטפטף טיפה אחר טיפה ואם נניח תחתיו כלי יתמלא אבל רק אחר זמן רב, לעומת ארובות השמים נפתחו, כאשר ביום גשם יורדים בבת אחת שפע עצום של מים! כך נמשל השפע שבכל יום לעומת ימי המועדים שלפניהם אנו עומדים עכשיו. מערכת שלימה של מועדות המתחילה בחודש ניסן, ערב פסח, ביעור חמץ, ליל הסדר, ימי חול המועד, ספירת העומר עד עצרת, כל זה מערכת עצומה של מועדים בבחינת "ארובות השמים נפתחו", שפע רב שיוורד ממרום ואנו צריכים יחד לתת את הדעת, לנצל את הזמנים הללו, כל תוספת של חיזוק, תוספת של חיבור לקב"ה ולתורתו בימים קדושים אלו, וודאי שיהיו לזה פירות עצומים ונפלאים.

העבודה שלנו להיות מוכנים להשראת השכינה

ואומר נקודה אחת מהפרשה שקראנו בענין ימים אלו של חודש ניסן, "ויהי ביום השמיני" יום הקמת המשכן.

השיחות נכתבו ע"י השומעים

בהזדמנות זו נודה ונהלל להאי גברא רבא הרה"ג רבי יוסף גלס שליט"א שעמל ויגע במסירות עצומה בכל ימות השנה וביתר שאת בימי בין הזמנים להעמיד ולרומם קרנה של תורה בריבוי הלומדים בבתי המדרשות בקהילתנו. יתן הקב"ה שזכויות אלו זוכות רבנו מרנא רה"י זצוק"ל יעמדו לו ולביתו שיזכה עוד רבות בשנים להרחיב עוד ועוד גבולות התורה בריבוי לומדים בכמות ובאיכות, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא במנוחת הדעת ושלמות הנפש כל הימים, אכ"ר.

מקום לתורתו אויביו נופלים תחתיו שנא' (ש"ב פ"ז פ"י) "ושמתי מקום לעמי ישראל ונטעתיו ושכן תחתיו ולא ירגז עוד ולא יוסיפו בני עוולה לענותו כאשר בראשונה" אומר ר' יוחנן בשם רשב"י, דער הייליגער רבי שמעון בר יוחאי! - אם רוצים ש"אויביו נופלים תחתיו", אם רוצים ש"לא יוסיפו בני עוולה לענותו" - צריך שיהיה "קובע מקום לתורתו", ומבאר רבינו יונה את הדברים כך "פירוש, זה הפסוק - על בית המקדש נאמר, שהקב"ה היה משרה שכינתו שם, ובזכותו היו ישראל יושבים לבטח ולא היו מפחדים מן האויבים", כיון שכשיש השראת השכינה בעמ"י בכללותו, לא היה מקום לאויבים בעם ישראל כלל! "אבל עכשיו שאין ביהמ"ק קיים, מקום התורה מקומו, כדאמרין מיום שחרב ביהמ"ק אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד, לפיכך בזה ינצלו מן האויבים. ואפילו מי שאינו יודע אלא מעט, יש לו לקבוע באותו מקום ללימוד מה שיודע, כדי שיזכה לזה, ויחשוב בעניינו ויקבע בליבו יראת שמים וכו' ואם לא יודע יש לו ללכת לבתי מדרשות וכו'". אומר בזה רבינו יונה - כאשר יש ביהמ"ק, כיון שיש השראת שכינה בישראל ממילא האויבים עוזבים אותנו, אך כשאין ביהמ"ק, היכן מקום השראת השכינה? במקומות התורה. וכאן יש תנאי של "הקובע מקום לתורתו". כל אחד מבין שאין זה רק ענין הקביעות במקום מסויים, אלא הקביעות, החשיבות, לייקר את התורה, שלא יהא בדרך מקרה, שחוטפים כאן וחוטפים שם, אלא קביעות של סדרים ומקום לתורה, וזה מביא מציאות של השראת השכינה ע"י מקומות של תורה.

ישונו בארץ ישראל בתוך הגלות

אנו צריכים לדעת ולהאמין ולהשריש את זה. המלחמה נטושה בבית המדרש, ונאמר מילה קצרה, אצלי הדברים פשוטים, רבים מדברים עכשיו על הסוגיא ששמה "שבט לוי" שהמהלך שלנו לשבת וללמוד במצב שכזה הוא בגדר "שבט לוי", וזה ודאי נכון ואמת שיש כאן בחינת "שבט לוי", אך חושבני שגם רבותינו שאומרים נוסחאות אלו, זה מיועד בעיקר לאלה שמחוץ לבית המדרש, הם לא יבינו דברים אחרים, וודאי אמת היא שגם כשיצאו למלחמות היה שבט לוי נשאר כל הזמן על התורה והעבודה, אך לענ"ד הסוגיא לאמיתה איננה בזה, כיון שמה שהיה צריך להגיע לחידוש ששמו שבט לוי, הוא כאשר היתה קיימת סוגיא של "מלחמה" בעמ"י, כאשר העם ישב על מכונו ויד ישראל היתה תקיפה, אז היתה קיימת סוגיא של מלחמה, ואעפ"כ שבט לוי היו פטורים מן הכל כיון שהם יושבים ולומדים, וזקוקים להם בתפקידם, אך כיום, טועים אלה שחושבים שיש כאן סוגיא של "מלחמות ישראל", יש שהגדילו להגדיר זאת "מלחמת מצוה". קשה להתבטאות, אך כל מי שמבין מעט רואה שאין לזה שום שייכות, וכי זו "מלחמה"? הרי זו גלות! מצירים זאת כאילו יש לנו "מדינה" ויש לנו "ממשלה" וישנם "מלחמות" שאנו צריכים להילחם באויבינו... אך אלה שטויות והבלים! זה איננו גדר של "מדינה וממשלה", זהו גדר של גלות ישמעאל, וכל מי שמבין מעט רואה... וכי יש להם כח להלחם?! זכורני מה שאמר בזה מרן הרב שך זצוק"ל, הייתי צעיר לימים ואני זוכר זאת כמו היום, הצעירים שכאן אינם זוכרים את המעמדות של "ירחי כלה", והוא דיבר שם פעם על הנושא של התנחלויות וכו' ואמר "וכי יש להם מדינה

בזה ודאי מדרגות לאין סוף, וזה היה אותו מצב בו עמ"י העמיד את עצמו באותה שעה, אחרי כל המעשים והקמת המשכן, עוד לפני השראת השכינה העמידו את עצמם ככלי קיבול להשראת השכינה, ע"י מצב זה של 'לפני ד', ועי"ז זכו ל"וירא אליכם כבוד ד", ועל זאת אמר להם משה רבינו, זה יהיה לכם לדורות, אם תעמידו אתם את עצמכם לפני ד', זה יעמיד את השראת השכינה. וזה לימוד ליום הגדול הזה של ר"ח ניסן.

בין הזמנים, הוא זמן שאפשר לקנות בו תוספת קניין ב"לפני ד'", במשך הזמן ב"ה יש מחייבים ומסגרות, יש את הכוללים, וכמובן גם שם שייך להוסיף ויש בזה הרבה מדרגות, אך בימים אלה בפרט, כאשר כביכול מצד המסגרות אנו "פטורים", אך אם אנו מעמידים את עצמינו, כמובן - כפי היכולת, הכוחות והמצב, תחת עול תורה, לפני ד' - אז - וירא עליכם כבוד ד', וקניין זה פריו רב מאוד.

השקפה על מצבנו

נוסיף נקודה אחת, אנו נמצאים במצב מיוחד מאוד, אינני אומר דברים שלי, אלו דברים של גדולי הדור עיני העדה, הקב"ה יאריך שנותיהם וימיהם בטוב ובנעימים. הם המורים לנו את הדרך ומכוונים אותנו, והקריאה שיצאה מרבותינו שיחיו לאו"ט היא, שיש לדעת שבין הזמנים ניסן תשפ"ד איננו מצב רגיל, איננו טפשים מלהבין שהסכנות הן עצומות, אין צורך לקרוא לשם כך עיתונים, העיתונים הללו רק מקלקלים, המציאות מדברת בעד עצמה, אין צורך להפחיד מידי, לא לעצמינו ולא לבני הבית, אך אנו עומדים במצב ששונאי ישראל אויבי ה' הרימו ראש, והכאב העצום הוא שזה גם מבית וגם מחוץ, מבחוץ עומדים הגויים הישמעאלים ימ"ש, אך כמה כואב הלב כאשר מבית - אחינו הטועים, במקום שירבו זכויות של תורה ויר"ש, של החזקת בני התורה, הרי הם ממעטים בהחזקת תורה, איננו פוחדים מהכספים שהם מונעים מאיתנו, הרי מה שנגזר הוא מה שיהיה, אם יזכו, יהיו צינור, ואם לא, יהא בס"ד ממקום אחר. אך הכאב הגדול והפחד העצום הוא מחילול שמו יתברך! עוד זכורה התמונה של מרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל, כאשר יצא חוק בדומה לזה שלא יכירו בלומדי התורה, כשנודע הדבר לראש הישיבה - הוא פשוט פרץ בבכי! על מה הוא בכה? על הפחד על הכספים?! וכי זה מה שהפחיד אותו?! לא הכספים הפחידו אותו, אלא חילול שמו יתברך, שמה שהיה מוסכם שבתוך כל המצב של החילוניות, בכ"ז במשך עשרות שנים העמידו בחוקות שלהם איזו הכרה בלומדי תורה, הרי היה בזה משקל כלפי שמיא, שגם הם לפי מצבם מבינים שיש מציאות של העמדת תורה בישראל, אך אם ח"ו קבעו שלא כך, רח"ל, כמה חילול שמו ית' ותורתו יש בזה! וזה עצמו הכאב וזו עצמה הסכנה.

"קובע מקום לתורתו"

ומה אנו יכולים לעשות, אין דרכינו בפעולות שונות, הדבר היחיד הוא רק בתוך בית המדרש, כאן נטושה המלחמה! נזכיר גמ' בברכות (י"ב), ומעניין מאוד שיש שתי גירסאות בגמ', ידוע מאמר חז"ל "כל הקובע מקום לתפילתו אלוקי אברהם בעזרו", זו גמ' ידועה, אך יש גמ' נוספת בדף ז' ע"ב שם, בה לפי גירסתינו נאמר "לתפילתו", אך לגירסת הרי"ף הרא"ש ורבינו יונה נאמר "לתורתו", אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בר יוחאי כל הקובע

הרוחניות, רק זה יושיע אותנו וכאן נטושה המלחמה. וב"ה, אשריכם אברכים עמלי תורה, ואין מזרזין אלא למזרזין, באו ונתחזק יחד, מעט יותר מן הרגילות.

ה'מסירות נפש' הנדרשת כעת

ראש הישיבה הגרמ"ה הירש שליט"א אמר - שאנו צריכים בעת הזאת להוסיף להיות בבחינה של מסירות נפש, להבנתי אין מבקשים מאתנו מסירות נפש כפשוטו, אלא מסירות נפש פירושו מעט יותר התאמצות, כל תוספת מאמץ הוא בחינה של מסירות נפש שפריו רב. וכמה נחת רוח עולה מזה לקב"ה, וזה מה שרוצים מאיתנו. וא"כ בבין הזמנים הזה בעז"ה יש לנו לקבוע יותר זמנים לתורה, ובפרט ברבים, וכמובן לזעוק בתפילה להשי"ת, וכמו"כ גם בתוך הבית קיים העניין של נשיאה בעול הבית, לתת נעימות בתוך הבית, לתת שמחה, והכל הוא חלק ממהלך עבודת ה' שלנו, ואין זו סתירה, יש החושבים שמן הצורך להתעלם מצורכי הבית ורק ללמוד, ח"ו אין זו הדרך, עבודת ה' היא גם בתוך הבית, לתת הרגשה טובה, הארת פנים בתוך הבית זהו חלק מעבודת ה' שלנו, ובפרט יש בזה עבודה בערב פסח, שהכל לחוצים ומתאמצים בעבורנו, הנודע ביהודה כותב בתשובה (תנינא או"ח סי' נ"ז) "הנה ביומי דניסן אני טרוד מאוד וכו', ונוסף לזה אין לי מקום פנוי ואני מטולטל מחדר לחדר ומזווית לזווית, כי מגרדין הכתלים ומכבדים את הבית לכבוד החג. לכן אני בא בקצרה" וכו'... נשות ישראל הצדקניות שעמלות כ"כ לקרצף כל משהו של חמץ, כמה הכרת הטוב צריך שיהא אליהן, וכמה שנדרש להאיר פנים בבית, וזה עצמו גופי תורה. ויתן הקב"ה שנזכה ל"בניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל" במהרה בימינו אמן.

בכלל? הרי אם אמריקה תעשה 'אמברגו' על הייצוא, האם יש להם קיום בכלל... - כך אמר הרב שך זצ"ל, וכיום הרי כל אחד מבין שאין להם אפשרות להילחם אף יום אחד מבלי לקבל נשק מאומות העולם, וכי זה נחשב ש"ש כאן משהו כלל?! ובכלל, רבותי, הרי אנו כאן מוקפים ערבים, לא מזמן שמענו על פיגוע רח"ל בבית קמה, מי ירה שם? לא "חמאס" ולא שום ארגון אחר - ערבי מ'רהט"ל - דרך רהט אני נוסע יום יום הלך ושוב מבית חלקיה, חשבנו שרהט ידידים שלנו!... "ערבי מרהט... כיצד אתה קשור? מילא יש את חמאס וחיזבאללה, איך אתה... איזו זכות יש לך לירות...!" - "אוהו! מה אני קשור?!"... הרי הם כולם אחד, בכל שם וחניכא דאית להו, אנו נמצאים בתוך גלות ישמעאל, בתוך גלות אדום, שעליהם אמרו חז"ל (מגילה ו' א') 'זממו אל תפק' וכו' שאלמלי הם יוצאים מחריבים כל העולם כולו, זו ההגדרה, ולא שום "מלחמת מצוה" וגדרים אחרים, זוהי "גלות", ובגלות יש מהלכים שונים לגמרי, וכמו שלימדונו חז"ל הקדושים "הקול קול יעקב והידיים ידי עשיו", בזמן שהקול קול יעקב אין הידיים ידי עשיו, ועשיו וישמעאל הם אותה הסוגיא כמו שמבקשים בסליחות "כלה שעיר וחוננו ויעלו לציון מושיעים".

זוהי האמת לאמיתה, שישבנו כאן אף שאנו בארץ ישראל הרי זה רק בגדר גלות האחרון, וכמו שאמר מרן החזו"א שמקווים אנו שזוהי סוף הגלות, ולא שום גאולה או אתחלתא דגאולה, רק גלות בתוך גלות, וממילא הגישה צריכה להיות: אנו בגלות, ומה נותר לנו לעשות? רק דבר אחד, להתחזק בתורה ויראת שמים, להעמיד "ד' אמות של תורה", להעמיד עוד חיזוק ביראת שמים, עוד התנזרות מעולם הזה, עוד התנזרות מכל הסכנות

הגאון רבי מרדכי ליבר הלוי כהן שליט"א
בהיכל בית מדרשו 'שערי תפילה'

ועבדתם את העבודה הזאת בחודש הזה

שמחה אף בזמן הזה, והשראת השכינה זו היא מתקיימת בתוך כל אחד ואחד שמקבל ע"ע עול תורה בקדושה ובשביל להידבק בקב"ה וכדברי הב"ח הידועים (הל' ברכה"ת) דמה שאמרו חז"ל בנדרים 'על מה אבדה הארץ' מפני שלא בירכו בתורה תחילה, היינו דלמדו התורה רק כדי לדעת אותה ולעשותה כקרדום לחפור בו, ולא קשרו נפשם בלימוד התורה בכדי להידבק בנותן התורה עי"ש.

ממילא יום זה מסוגל הוא להשראת השכינה על כל הלומד תורה לשמה ובכוונה הרצויה, וכל הרוצה ליטול יבוא ויטול.

ובפרט גדולה החובה על בני עירנו אופקים דהרי רבותינו הגר"ח קמיל והגאון"צ ר' נתן צבי ור' אריה פינקל זיע"א כשהיו מסובין כאן בימי בין-הזמנים היו מתישבים מיד לאחר פת שחרית בהתמדה ובחשק ללמוד את סדרים בעמקות ובמתקנות, והשראתם עדיין קיימת והרושם העז שהותירו חייב כ"א להתחזק בלימוד בימי ביה"ז במשנה תוקף.

עומדים אנו כעת במצב של 'עת צרה היא ליעקב' ולכאורה אין זה מתאים לצאת כעת לבין הזמנים, ומסתבר שרק מחמת הטרדות וההכנות המרובות הנדרשות לקראת החג הבעל"ט קבעו גדולי ישראל בכל זאת שלא לשנות מן הקביעות ולבטל את הפגרה.

ולא זו בלבד שאנו מוקפים אויבים מחוץ אלא אף עומדים עלינו מבית להצר את צעדי בני התורה ח"ו, ולו חכמו ישכילו כי בעשותם כזאת הלא הם כורתים בזה את זכות קיומם בארץ ישראל. וכבר אמרו גדולי ישראל דאין זאת אלא מפני הרפיון בלימוד התורה, א"כ על אחת כמה וכמה שמוטלת החובה על כל אחד ואחד להוסיף ולהתחזק במילי דשמיא ובלימוד התורה.

על יום זה, ראש חודש ניסן נאמר בגמ' כי נטל עשר עטרות, וביניהם מעלתו היא בהיותו 'ראשון להשראת השכינה', היינו דביום זה הוקם המשכן והשכין הקב"ה את שכינתו בתוך בני".

ומעלה זו מתחדשת היא אף בזמנינו, והא ראייה דלא אומרים תחנון בימים אלו מפני שהם ימי

לע"נ אבי ר' עזרא בן מיסה ז"ל
נלב"ע י' בניסן תשנ"ה
הונצח ע"י בנו הרב ברוך דבש שליט"א

נדבת הרב איתי יאירי וב"ב שליט"א להגל השמחה השרויה במעונם בחולדת בתם תחי' בשעט"מ, יה"ד שיוכו למלה לתורה לחופה ולמעשים טובים וידו רב נחת סכל יצ"ח כ"י ויתברכו בכל מילי דמיטוב בריג

ולמרות שאין זמני סדרי ביהמ"ד שווים לכל, מ"מ ראוי יותר לקבוע את סדרי הלימוד בזמנים הקבועים בבתי המדרש שכן לימוד התורה ברבים מחזק אף את תלמודם של הרבים ונמצאת זכות הרבים תלויה בו. גם טוב יהיה לקבוע סדר לימוד בדבר מסוים ולחשב מראש תוכנית לימוד והספקים.

הגאון רבי שלמה לוי שליט"א
בהיכל ביהמ"ד קרית ה'

עבודת הימים ומעלתם

והאברכים לומדים!" - זה המציאות בכל מקום בארץ, הישיבות נסגרות ובתי כנסת נפתחים. הכל מואר וממוזג ויושבים ולומדים!

המציאות הזאת היא זכות גדולה שיש לנו, בפרט ביום הזה ראש חודש ניסן, שבתי המדרשות מתמלאים בלומדים.

מעלת עם ישראל שהם מעל הטבע והמזל - מתגלה בחודש ניסן

הגה"צ רבי חיים פרידלנדר זצ"ל מסביר שזמן הבריאה של תשרי זה לפי מהלך הטבע והמזל, אבל הזמן של ניסן, זה מעל המזל, ישראל הם מעל הטבע, דוקא בזמן של מזל טלה שהטלה הוא עבודה זרה של מצרים, אז נעשים ניסים לישראל, להראות שעם ישראל מעל הטבע והמזל.

בתפילה אנחנו אומרים "מקדש ישראל וראשי חודשים", עם ישראל הוא זה שמקדש ומחדש את הזמנים וראשי חודשים, הכל מתחיל מלמטה, ובזכות זה יכולים להיות מעל המזלות, וזה נקרא אין מזל לישראל. והבריאה הזו נבראה בחודש ניסן.

בין הזמנים - הוא ביטוי של חוץ לטבע. יש את הטבע הרגיל, שהולכים לכולל ויש סדרים רגילים, אך בימים שאין סדרים, שמצד הטבע והעולם אין מחויבות, דווקא אז מעשיהם של ישראל שמתגברים על הטבע, זה יכול להתגבר מעל המזל וכוחות הטבע.

מורנו הגרש"ד פינקוס זצ"ל שאל: "איזה ישיבה הקדוש ברוך הוא הכי אוהב? ואמר: - "אני חושב, שישבת בין הזמנים היא הישיבה שהקדוש ברוך הוא הכי אוהב, כי זה מעל הטבע."

ובפרט כעת שמשנאינו מבית ומחוץ נשאו ראש, חשוב לנו עוד יותר הכוח של ניסן, שאנחנו יכולים לשלוט בבריאה, ולהפוך את הטבע, שעל ידי מעשינו יתהפך הטבע של העולם, והקדוש ברוך הוא יעזור לנו לכל הנצרך.

עם ישראל מאמינים בהשגחת הקב"ה ולכן הוא מנהיג אותם מעל דרך הטבע

ישנו יסוד נפלא, בתחילת ההלל אומרים "רם על כל גויים ה' על השמים כבודו, מי כה' אלוקינו המגביה לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ". הגר"א והמלבי"ם מבארים, שהגויים אומרים שהקדוש ברוך הוא למעלה ולא למטה, ואילו אנחנו אומרים: "המגביה לשבת" ועם זאת הוא "המשפילי לראות בשמים ובארץ" - משגיח על כל אחד בפרטות.

מעלת ר"ח ניסן

איתא בשבת (פ"ז ב) "תנא אותו היום נטל עשר עטרות, ראשון למעשה בראשית, ראשון לנשיאים, ראשון לכהונה, ראשון לעבודה, ראשון לירידת האש, ראשון לאכילת קודשים, ראשון לשכון בישראל, ראשון לברכת כהנים, ראשון לאיסור הבמות, ראשון לחודשים".

והתוס' הקשו מדוע לא נזכר הקמת המשכן, וביארו, שעצם הברייתא מדברת על הקמת המשכן, שאותו היום שהקימו המשכן, נטל עשר עטרות.

ובאמת החודש הזה כולו זמן של ניסים, זמן של גאולת מצרים וגאולה העתידה, והכל מתחיל בראש חודש.

בהגדה של פסח איתא "יכול מראש חודש" - היה הו"א שכבר מראש חודש יקראו את ההגדה - "תלמוד לומר ביום ההוא". והטעם שהיה הו"א שיהיה חיוב מראש חודש, כיוון שהגאולה התחילה בראש חודש ניסן (כמבואר בתשב"ץ ועוד), זה יום גדול מאוד.

ימי בין הזמנים - הסכנה והזכות העצומה

וכעת ביום זה מתחילים ימי בין הזמנים. גדולי ישראל מדורות הקודמים כבר חרדו מהימים האלה: מי ישמור על העולם!.. מסופר על מרן הגר"י אברמסקי זצ"ל שהיה מפחד לרדת במדרגות בימי בין הזמנים, והיה אומר מי ישמור עלי!.. ואם היו לנו עיניים לראות מה קורה במצב כזה, הרי היינו חרדים.

אבל, כאן במקום הזה, באוזנינו שמענו ובעינינו ראינו איך שעמד מורנו ורבנו ר' חיים קמיל זצ"ל בליל שבת שלפני בין הזמנים, ואמר: עכשיו סוף הזמן יש קצת רפיון, אבל עוד מעט בין הזמנים יתחיל חיזוק!.. הוא אמר את זה כפשוטו ולא בדרך הלצה. מורינו הרב פינקוס זצ"ל פרסם את זה בכל העולם שזה המבט של ר' חיים על בין הזמנים באופקים!

אז כאן באופקים, ודאי שחוגגים כשמתחיל בין הזמנים. ובאמת כשמתבוננים על זה נראה שאכשר דרא, לפני הרבה שנים במקום מגורי בקושי היו בתי כנסת פתוחים עד שהיה צריך לייסד מניין מיוחד לבני ישיבות, אבל בתי כנסת לא היו פתוחים!... היו מתמידים שרצו ללמוד היו צריכים להשיג מפתחות!... עד שבאו שלושה בחורים והקימו שם את ישיבת בין הזמנים, וכן בדרום נפתחו ישיבות ביה"ז ע"י ארגון 'משען לתלמיד' של הרב יעקב ארנפרויד שליט"א, ובמשך השנים אכשר דרא והתפשט בכל הארץ.

נאמר לקדוש ברוך הוא: "תראה את העם שלך! הישיבות סגורות - והבחורים לומדים! הכוללים סגורים

וכיון שכך אומרים הגויים, אז גם הקב"ה מתנהג אתם כך, לפי כוחות הטבע, אבל עם ישראל שמאמינים שה' משגיח בפרטות, אז באמת כך הוא מתנהג איתנו, באופן אחר בהנהגה של מעל כוחות הטבע, וכיון שכך - "מקימי מעפר דל מאשפות ירים אביון להושיבי עם נדיבים עם נדיבי עמו". מאותו מקום של אשפתות משם הוא מתעלה ונהיה גביר ונדיב ולא במקום אחר, היפוך הטבע.

הודאה לקב"ה בתוך התפילה

בצוואת בעל היסוד ושורש העבודה כתב וזה לשונו: "בני אהוביי... ואתה בני... היית בסכנה גדולה ושלח לך רפואה שלמה משני עיתים הללו (שה' שלח רפואה שלמה לשני ילדיו) לא נעדר שום תפילה שלא נתתי הודאה עצומה במחשבתי לה' יתעלה בסיבות אלו - ב'רופא חולים', בחתימת ברכת רפאנו וגם בברכת יוצר אור כשאומרים בורא רפואות, וגם כשישלח ה' לי רפואה שלמה לא אפסיק בלי נדר להודות על כך - עד יום פטירתי. זכרו בניי ואל תשכחו גם אתם". דבר מופלא: לא קרה אפילו תפילה אחת במשך שנים רבות ששכח לתת על זה שבח לקדוש ברוך הוא!...

יש אנשים שמגיעים מאמריקה לאופקים לראות את הניסים שה' עשה כאן, אבל הם מגיעים והולכים לבית ששייך שם גם 'כוחי ועוצם ידי'. אנחנו לא צריכים ללכת לשם בשביל לראות את הניסים, אנחנו הולכים כאן לבית הכנסת 'קוית', כשאנחנו רוצים לא לשכוח לתת הודאה לקדוש ברוך הוא כל החיים, כדברי היסוד ושורש העבודה, לא לשכוח להודות, אז מה עושים? הולכים 'לקוית' ובכל בתי הכנסת ושם מחזקים את ההודאה לקדוש ברוך הוא.

בתהלים כז "לדוד ה' אורי וישעי... אחת שאלתי... כי יצפנני... בסתר אהלו" מבאר המלבי"ם "אחר שאחת שאלתי מאת ה' שאשב בביתו, אם כן בזאת אני בוטח כי יצפנני בסוכה ביום רעה, כי מה שאסתר בסתר אוהלו יהיה מעוז ומגדל, עוז מפני אויב, כאלו בצור ירומני עד שלא יוכל שום אויב לעלות אליי - איפה התחבאתי, בבית המדרש - ועתה לא אירא עוד משום אויב כי על ידי שמירת ה' ירום ראשי על אויבי סביבותי ואזבחה באוהלו זבחי תרועה. ר"ל, שהלוחם ומנצח את אויביו יזבח זבחי תרועה, ר"ל זבחי תודה על תרועת המלחמה וניצחונה כמו שכתוב וכי תבואו מלחמה בארצכם והרעותם בחצוצרות אבל אנוכי שאנצח על ידי שאהיה באוהל ה' אם כן ישיבת האוהל היא תרועת המלחמה וניצחונה, ועל ידי זה בעצמי השירה והזמרה לה' שהפיל

את אויבי לפניי" ע"כ. דוד המלך אומר, מה הזבחי תודה? זה עצמו שיושב בבית המדרש זה גם הישועה וגם התודה. **ובאמת** הוקם כאן כולל שישי שבת יותר מהטבע הרגיל, וכך גם בין הזמנים, הסדרים שאנחנו עושים זה מעל הטבע. וההתמסרות הזאת שייכת גם לבני הבית, וזכותם רבה מאוד, ולכולנו יש על כך הכרת הטוב.

צריכים לזכור שפעם לנקות לפסח היה קל, שהיה בתים קטנים, וכיום קשה הרבה יותר והצורך לעזור הוא גדול, וזו החובה שלנו להטות שכם ולעזור בבית.

במדרש כתוב "שומר מצווה לא ידע דבר רע" - זו אסתר, שהייתה עסוקה במצוות ביעור חמץ ולא שמעה מגזרת המן, שהייתה עסוקה בשימור והרחקת החמץ (בשלשה עשר בו), ובזכות זה השי"ת שמר אותה מרעת המן והרחיק ממנה גזרות רעות.

אנחנו בתקופה כזו שלא יודעים מה ילד יום, אבל יודעים דבר אחד: זה הכח שלנו - "ואזבחה באוהלו זבחי תרועה" ה"שבתי בבית ה'" זה הכח של חודש ניסן זה הכח להיות מעל הטבע והמזל. כשאנחנו יחד, עם בני הבית, מתאמצים באמת להתגבר לעשות דבר שמחוץ לטבע - כל אחד לפי כוחותיו ואפשרויותיו, שהרי הקדוש ברוך הוא לא בא בטרוניה עם בריותיו, אבל המציאות הזו היא האפשרות שלנו, לעשות מעל הטבע.

שאל אותי יהודי שאלה בשש בבוקר, האם להיכנס למניין של נץ החמה ולא יספיק קורבנות, או להתפלל במנין של שש ורבע ביישוב הדעת. אשרינו שאלו השאלות שיש לנו, ברוך ה' שאנחנו חיים במקום רוחני, שיש שאיפות לגדלות, ולהיות שבת בבית ה'.

הגמרא בפסחים ס"ח אומרת שרב ששת שסיים בל' יום לחזור על כל מה שלמד, עמד בעברא דדשא (מפתן הבית) ואמר חדאי נפשאי (שמחי נפשי), לך קראי לך תנאי. והגמרא שואלת והרי לא רק לעצמו קרא, שהרי 'אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמייים וארץ לא שמת?' אלא מעיקרא כי תני איניש לנפשיה עביד. ובפשטות מבארים שבתחילה לומד לעצמו ואחר כך עולה במדרגה, וכמו מתוך שלא לשמה בא לשמה, אבל הגר"ח פרידלנדר מבאר ש'מעיקרא' הפירוש 'העיקר', שבעיקר צריך ללמוד באופן כזה שהאדם יהיה שמח בלימוד, שהוא מרגיש טוב בלימוד, ואם הוא נהנה מהלימוד ממילא כבר מועיל לכל העולם.

ובעזרת ה' נזכה בקרוב לביאת משיח צדקנו, ולאכול מן הזבחים ומן הפסחים.

הגאון רבי מנחם גולדברג שליט"א
בהיכל בית מדרשו 'אילת השחר'

נעץ חרב בבית המדרש

חזקיהו שהיה דולק בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, מה עשה נעץ חרב על פתח בית המדרש ואמר כל מי שאינו עוסק בתורה ידקר בחרב זו, בדקו מדן ועד באר שבע ולא מצאו עם הארץ, מגבת ועד אנטיפרס ולא מצאו תינוק ותינוקת איש ואישה שלא היו בקיאים בהלכות טומאה וטהרה

כמה מרנין את הלב להיכנס לבית המדרש ולראות שממשיכים את סדרי הלימוד כסדרן בברען ובחיות, אשריכם.

הגמרא בסנהדרין מביאה את הפסוק "וחובל עול מפני שמן" חובל עול של סנחריב מפני שמנו של

מבואר שם בגמרא שאותו הדור היתה להם מסירות נפש מיוחדת, הניחו לגמרי את ענייני הפרנסה שדוניהם נעשו "שמיר ושית" וכולם ישבו ועסקו בתורה. והקב"ה גמל איתם שאחר כך הפרנסה הייתה מהשלל של חילו של סנחריב.

והנה היה שם מהלך מיוחד של נעץ חרב בפתח בית המדרש, מה המשמעות של הנעץ חרב הזו? ועוד יש לשאול שניעצת החרב לא היתה צריכה להיות בבית המדרש אלא במקומות מחוץ לבית המדרש, שם היה צריך להניף את החרב להורות לכולם לעזוב את כל הבלי העולם ולהיכנס לבית המדרש.

אמנם באמת במקומות שמחוץ לבית המדרש שום דבר לא יעזור, אלה שהם מחוץ לחומות התורה גם אם יראו להם אותות ומופתים אין עם מי לדבר. ורק אלו שהם יושבי בית המדרש הם שייכים לסוגיא זו לבחינה של נעץ חרב בפתח בית המדרש שבא ללמד לאלו שכבר נכנסים ויושבים ולומדים שעדיין צריכים חרב שהיא חותכת ומבדילה בין בית המדרש לבין כל שאר העניינים שבחוץ. כמו שבני דורו של חזקיהו מסרו את כל הכוחות בהתמסרות גמורה לתורה. החרב באה לבטא לאחר שכבר באים ונכנסים פנימה, אם אדם עדיין סוחב איתו פנימה את כל ה"ח"ץ", יחד עם המכשיר הקטן הזה וכדומה, אז חסר כאן בחומות של הבית מדרש חסר פה בגבולות, הגבולות הם לא גבולות האופן הנכון הוא נעץ חרב, חרב שחותכת ומבדילה. צריך להניח את כל העיסוקים והטרדות שבאותו זמן שכבר באים ללמוד, תהא מחשבתו פנויה לגמרי, והלימוד יהיה עם כל הכוחות עם כל הברען עם כל האיכות.

יש מעשה נפלא שמובא על רבנו סעדיה גאון (מודפס בחידושי רבי שלמה היימן בסוף). רס"ג בתחילה היה במצרים ואחר כך הזמינו אותו לבוא להיות ראש ישיבה בסורא. כשהוא הגיע לסורא הישיבה גדלה מאוד והתרבו התלמידים והיה צריך להקים היכל גדול ענק לבית המדרש. הוא שלח מכתבים לנדיבים בכל רחבי העולם שיבואו לעזרת ד', היה גביר אחד במצרים שהחליט להתנדב את הארון קודש, הוא לקח איתו מטילי זהב והגיע לסורא אך לאכזבתו התברר לו שכבר תרמו את ההיכל. אמר לו רבנו סעדיה גאון יש לנו שתי תורות תורה שבכתב ותורה שבעל פה, התורה שבכתב יש לה "מקום" לרוב קדושתה ומעלתה היא נמצאת בתוך הארון קודש וההיתר להוציא אותה זה רק בזמן שצריך לקרוא בתורה. אבל בנוסף לזה יש לנו את התורה שבעל פה, התורה שבעל פה באמת אין לה גבולות אין לה מקום מסוים, אלא כל מקום שבו אדם יושב פותח גמרא ולומד המקום הזה נהפך להיות קודש קודשים, זה נהפך להיות היכל, שכינה כנגדו ושכינה חופפת עליו. אמר לו רס"ג כל הבית מדרש הזה שישבו בו תלמידים ויעסקו בתורה, כל כולו ארון קודש אחד גדול, אין לך מה להיות

מאוכזב, לסייע לבניית ביהמ"ד אינו פחות מאשר לתרום להיכל שבו מונח הספר תורה.

ואכן כל מקום שבו אדם יושב ולומד וכגון בבית שם באמת זה היכל זה קודש קודשים. אבל כשזה מחוץ לבית המדרש בדרך כלל חסר בעניין הזה של הנעץ חרב על פתח בית המדרש, במקומות אחרים כל העניינים וכל הטרדות וכל ההתעסקויות יכולים להתעורר כל רגע ולהפריע ולהוציא את האדם מהלימוד. וזו המעלה הגדולה בקביעות הזמן ובקביעות הלימוד בבית המדרש בכולל בין הזמנים, בצירוף נעץ חרב בפתח של בית המדרש.

וצריך לעורר נקודה נוספת מה שרבי גרשון זצ"ל תמיד היה מדבר וחוזר ואומר, זה הקביעות של כמה דקות של המוסר יום בלי להניח, שזה עצמו חובה גדולה, בצירוף לשאר עסק התורה.

אנחנו נמצאים עכשיו בזמן של צרה גדולה לעם ישראל סבל וצער גדול שחופף רבים רבים. רבבות רבבות מאחינו שנמצאים בצרה ובצוקה ובצער, אנשים שגלו מהבתים שלהם, ואנשים שעומדים בקשרי מלחמה בסכנת חיים תמידית בכל רגע.

כתוב ב"נפש החיים" ש לימוד התורה הוא המחזיק הוא המקיים את כל הבריאה ואת כל העולמות. והוא כותב אם כן איך לא התלהב לב האדם כשיעלה על ליבו מחשבה כזו שאולי כעת הוא היחידי שעוסק בתורה וכו'.

והנה בדור שלנו כבר לא כל כך מתרגשים מלקרוא את השורות האלו בנפש החיים, אדם חושב כנראה הוא לא היחידי, ברוך השם עולם התורה הוא גדול רבבות שעוסקים בתורה, וכשאנחנו ישנים אז בקצה השני לומדים ולהיפך. אבל הנפש החיים עצמו מתייחס לכך גם אם הוא לא היחידי אבל כל השפע שהקדוש ברוך הוא משפיע בעולם, כל השפע של הברכה וההטבה וחסדים ובריאות ופרנסה ושלוש ושמחה, כל השפע הזה או ההעדר שלו או המיעוט שלו, כל זה תלוי כפי כמות ואיכות הלימוד, וככל שמתרבים לומדי התורה וככל שמתרבה הכמות והאיכות של הלימוד, כך מתרבה שפע הטובה שהקדוש ברוך הוא משפיע בעולם. וככל שזה מתמעט אז חלילה להיפך.

אז ודאי שדווקא בעת הזאת שהיא שעת צרה ושעת צער, כמה גדולה החובה המוטלת על כתפנו להיות מהנושאים בעול, להיות מאלה שהם הסיבה הישירה להשפיע את כל השפע של המגנא ומצלא, וכל השפע של הברכה והשמירה שהקדוש ברוך הוא משפיע בעולם מכה עסק התורה.

וכמובן ברכת יישר כוח לרב שמעון אומן שנוטל על כתפיו את העול של החזקה כל המסגרת הזאת. ושהקב"ה יזכנו ברוב סיעתא דשמיא לעמול ולעלות ולהתגדל תמיד מעלה מעלה.

נדבת הרב שריה אלישיב וב"ב שליט"א חתן הרב ראובן יוסף פילו שליט"א לרגל השמחה השוויה במעונם בחולדת בנם דוד נ"י בשעת"מ. יה"ד שיזכו לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים וירוו התורים והסבים רב נחת מכל יוצ"ח כ"י ויתברכו בכל מלי דמיטב ברו"ג

נדבת הרב משה לוי וב"ב שליט"א לרגל השמחה השוויה במעונם בחולדת בתם לאה תח" בשעת"מ, יה"ד שיזכו לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים וירוו התורים והסבים רב נחת מכל יוצ"ח כ"י ויתברכו בכל מלי דמיטב ברו"ג שמחת הקידושה רבא תקיים א"ה בשב"ק בביתו בשעה 10:20

נדבת הרב יהונתן פייזקוב וב"ב שליט"א לרגל השמחה השוויה במעונם בחולדת בנם ידידיה מרדכי נ"י בשעת"מ. יה"ד שיזכו לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים וירוו רב נחת מכל יוצ"ח כ"י ויתברכו בכל מלי דמיטב ברו"ג

נדבת הרב שי כהן וב"ב שליט"א לרגל השמחה השוויה במעונם באירוסין בנם הבה"ח יאיר נ"י עב"ג בת הרב משה נעמן שליט"א בשעת"מ. יה"ד שיעלה היווג יפה יפה, להפארת כרם בית ישראל, ויתברכו בכל מלי דמיטב ברו"ג

בענין 'ברכת האילנות'

והמסתעף לברכות ההודאה כשלא בירך בראיה ראשונה אם יכול לברך על ראייה שניה

צ"ב, ונראה לבאר, דהנה הטעם שמברכין את השהחיינו דעשיית סוכה ולולב בשעת קידוש יל"פ בזה שהוא משום תכלית עשיית הסוכה והלולב הוא לצורך היו"ט דסוכות, ולכן מברכים השהחיינו כשמקדשים את היום שהוא זמן תכלית העשייה, ולכן נמי בשהחיינו על פרי חדש אף שכבר אפשר לברך משעת ראייה, אבל הרי תכלית הפירות הם כדי לאוכלן, ולכן עדיף לברך כשהן באין לתכליתן והוא בשעת האכילה.

ואמנם בסמ"ק (סי' קנ"א הל' ברכות) מבואר יסוד אחר בזה, דכ' וז"ל הוראה פרי חדש ונהנה בראיתו מברך שהחיינו ואם אינו נהנה רק באכילתו אינו מברך רק על אכילתו, ועי' במג"א (סק"ט) ובמחצה"ש שם. והעולה מדבריהם, שלדרך זו המבואר בסמ"ק יסוד המנהג לברך בשעת אכילה, כיון שיש שאין נהנין בראיה בלבד ולכן הנהיגו לברך לעולם בשעת אכילה ולא חילקו בזה. ומעתה, הנה לענין הוכחת המהרי"ל דמברך אף בראיה שניה, מהא דאנן מברכין על אכילה אף כשראה כמה פעמים, נראה דראיתו א"ש היטב בדברי הרא"ש הנ"ל, דכ' דלכך מברכין בשעת אכילה שהוא דומה למה שתיקנו בשעת קידוש היום וכנ"ל, והשתא טוען המהרי"ל דהרי מעיקר הדין כבר נתחייב משעת ראייה, ואם אמרינן דצריך לשמחה של פעם הראשונה, הרי א"כ בראה ולא בירך תו צריך לפקוע כל חיוב הברכה וא"כ איך נהגו לברך בשעת אכילה, ומזה מוכח שיכול לברך אף אח"כ דהשמחה עדיין קיימת.

אמנם לדעת הסמ"ק שהטעם שמברכים בשעת אכילה דיש שאינם שמחים בראיתם ורק בשעת האכילה, ומסתבר לפי טעם זה שלכולי עלמא עיקר השמחה הוי בשעת אכילה, וא"כ בטלה ראיית המהרי"ל מהא דיש כמה ראיות עד האכילה, דעד שאוכל עדיין הוי עיקר שמחה, אבל כשאכל פעם ראשונה י"ל דתו אין לו לברך על אכילה שניה דאמרינן שכבר עבר עיקר שמחת החידוש.

יש מקום לחלק בין ברכת האילנות שיסודה מחמת חיוב הודאה לברכת השהחיינו שיסודה חיובה מחמת השמחה

ונברא עתה לנידון דברכת האילנות, דהמהרי"ל הוכיח מהא שמברכים על האילנות אף בראיה שניה וה"נ לענין שהחיינו על פרי חדש הדין כן, ויל"ע מה יענה הרדב"ז על הוכחה זו. ויעו' במחצה"ש (סי' רכ"ז) דכ' דהחולקין על המהרי"ל וסוברים שבשהחיינו אין מברך על אכילה שניה, ה"נ באמת לענין ברכת האילנות ס"ל דיכולים לברך רק בראיה ראשונה, ואם לא בירך תו אינו יכול לברך, ואמנם יעו' במשנ"ב שם דפוסק לדינא לענין ברכת האילנות דאף כשלא בירך בראיה ראשונה שפיר מברך בראיה שניה, וצריך לבאר החילוק בזה לדידן בין ברכת השהחיינו דאין מברך על אכילה שניה לבין ברכת האילנות דשפיר מברך ולא כהמהרי"ל דדימה אותן אהדדי.

רואה אילנות ולא ברך אם מברך בראייה שניה

איתא בגמ' בברכות (מ"ג ב) אמר רב יהודה האי מאן דנפיק ביומי ניסן וחזי אילני דקא מלבלבי אומר ברוך שלא חיסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואילנות טובות להתנאות בהן בני אדם, ע"כ. וכן איתא בשו"ע (סי' רכ"ז ס"א) היוצא ביומי ניסן ורואה אילנות שמוציאין פרח אומר ברוך אתה ה' וגו'.

ויש לברר מהו יסוד דין הברכה בזה, ומה הדין בראה האילנות ולא בירך האם יכול לברך בראיה שניה, והאם דמי לשאר ברכות ההודאה או שחלוקים הם.

נידון בברכת השהחיינו כשלא ברך בפעם ראשונה אם מברך בפעם שניה

כשו"ת מהרי"ל (סי' קמ"ג) נשאל לענין ברכת השהחיינו על פרי חדש, אם לא בירך מיד בפעם ראשונה כשנתחייב לברך [והיינו מדינא דגמ' בשעת הראיה, ולמנהג דידן בשעת אכילה], האם יכול לברך בפעם שניה, והשיב המהרי"ל דיש לדמותו למאן דנפק ביומא ניסן וחזי אילנא וכו', דאם לא בירך בזימנא קמא מברך בתר הכי כל זמן שלא גדלו הפירות, וטעמא משום דאותה שמחה עדיין קיימא, והכא נמי לא שנא.

ומבואר, שמדמה המהרי"ל ברכת השהחיינו לברכת האילנות לענין זה שמברך עליהם אף בראיה שניה, ומשום דהשמחה עדיין קיימת אף בראיה שניה. ובהמשך דבריו מוסיף המהרי"ל להוכיח עוד לענין שהחיינו, מהא דאנו נוהגים לברך השהחיינו בשעת אכילת הפרי ולא מיד כשרואהו כעיקר דינא דגמ', וטוען המהרי"ל, דהרי עד שאוכלו רואהו כמה פעמים ואפ"ה מברכים בשעת אכילה, והכא נמי יכול לברך על אכילה שניה.

ועי' במג"א (י"ק) שמביא מהרדב"ז שחולק, וסובר דכשאכל פעם אחת שוב אינו מברך השהחיינו באכילה שניה ודלא כהמהרי"ל, ומבואר דפליג על ב' הוכחות המהרי"ל: א' מברכת האילנות, ב' מהא דמברכים על אכילה אף שכבר ראה כמה פעמים, וצ"ב בדעת הרדב"ז היאך יישב ראיות המהרי"ל.

והנה לענין הראיה מהא שמברכים על האכילה יש לדון ליישב, דהנה מעיקר דינא דגמ' מבואר שמברכין שהחיינו מיד בשעת ראייה, ואמנם נהגו לברך בשעת אכילה, ומ"ט באמת נהגו כן ולא כמבואר בגמ', ומצינו בזה ב' דרכים בראשונים [והביאם הב"י בסימן רכ"ה], דהרא"ש כ' בעירובין (פ"ג ס"ו) דנהגו העולם לברך השהחיינו בשעת האכילה כמו שהחיינו דעשיית לולב וסוכה שקובעים בשעת קידוש היום, עכ"ד. ומבואר בדבריו שמפרש טעם המנהג דכמו שמבואר בגמ' שיש לברך השהחיינו על עשיית הסוכה והלולב בשעת קידוש היום, כך נמי לענין השהחיינו על פרי חדש יש לברך בשעת האכילה, והדמיון ביניהם

ייש מקום לדון ולומר, דהנה יש ברכות הודאה שנתקנו על השמחה שמתחדשת לאדם, ויש ברכות הודאה דאין יסודן מצד השמחה, ואלא רק שיש זמנים ומקומות מיוחדים שמחייבים לשבח ולהודות לה' וכמשי"ת. דהנה ברכת שהחיינו שייכת לשמחה עי' לשון השו"ע (סי' רכ"ה ס"א) הרואה את חבירו אחר ל' יום אומר שהחיינו וכו' והוא שחביב עליו הרבה ושמה בראיתו, ועי' במשנ"ב (שם סק"י) לגבי שמברך על פרי חדש אף כשהוא ביד חבירו ומבאר הטעם "דעיקרה נתקן על שמחת הלב שמשמח על צמיחת פרי חדש"¹, ומבואר דברכת שהחיינו יסודה משום שמחת הלב. ואמנם יש ברכות הודאה שלא שייכי לשמחה אלא יסודן מצד עצם החיוב להודות לה' יתברך ולשבחו על חסדיו, וכגון מה שמבואר במשנה (ברכות רפ"ט) הרואה מקום שנעשו ניסים לישראל מברך ברוך וגו', וכן הרואה מקום שנעשה נס לו או לאבותיו אומר ברוך וגו', שהן מקומות המחייבים הודאה לה' על הניסים שנעשו.

והנה מה הדין בברכה על חידוש הלבנה ובברכת החמה כשראה ולא בירך האם יוכל לברך בראיה שניה, בפשטות נקטי' ודאי דיכול לברך אף בראיה שניה וכן עמא דבר, דאף שרואין הלבנה הרבה פעמים אחר שהתחדשה אפילו הכי מברכין אח"כ², ומ"ש מהרואה מקומות שנעשו בו ניסים וכו' וכן הרואה ימים ונהרות שמברך בראיה ראשונה דוקא.

ונראה שהחילוק בזה מבואר היטב, והוא שהרואה מקומות שנעשו בהם ניסים וכמו"כ בימים ונהרות, הרי לא נתחדש בהו בעצמן עתה מידי, ורק האדם הוא שפוגש מקום זה עתה ומתפעל מתוכן הענין שרואה³, אם כשרואה מקום שנעשו בו ניסים לאבותינו או שנעשו לו בעצמו, וזה מעוררו מחדש להודות על הניסים שעשה עימנו ה' יתברך, אם בראית ימים ונהרות או הרים וגבעות שזה מעוררו להתפעל שוב מבריא ה' יתברך ועל כן יש לו לברך ברכת עושה מעשה בראשית, ובזה נאמר שאם בראיתו הראשונה עתה ראה ולא בירך, תו אין לו לברך בראיתו השניה, דכבר ליכא להתפעלות מצידו ופקע יסוד חיוב הברכה.

ואולם, כגון בברכה על חידוש הלבנה או בברכת החמה, שאין יסוד חיוב הברכה מצד התפעלות הגברא ממצב החידוש, [ומברכת החמה בודאי מוכח כן שהרי אין ניכר מידי בחמה ממצבה הרגיל], אלא שנתקנה הברכה מחמת מצב המיוחד בהבריא, בלבנה מחמת עצם חידושה מדי חודש בחודשו, ובחמה כלשון רש"י בברכות (שם) בתקופתה - מקום שהיא חוזרת שם לתחלת היקפה, היא שעת תליית המאורות, ומאז התחילה להקיף ולשמש, עכ"ד. והיינו דהברכה היא מחמת החמה עצמה שבמצבה עתה היא מבטאת את תחילת מעשה שמים וארץ, ועל זה יש לשבח לה' בברכת עושה מעשה בראשית, ולכך אף שראה אותם כבר במצב זה ולא בירך עדיין, חובת הברכה עדיין מוטלת עליו כל זמן שהם במצב זה שהם מבטאים את מעשה בראשית, הרי נתבאר בס"ד היטב החילוק בין הרואה מקומות שמעוררים התפעלות אצל האדם, דבהם יש לומר שראה ראשונה הוי לעיכובא, לבין היכא שמברך על המצב המחודש בגרמי השמים, שזה מחייב שבח על עשיית מעשה בראשית, וכמש"נ.

יסוד ברכת האילנות אם הוי על שמחת הפירות או על התחדשות הצמיחה

ומעתה נבוא לדון בברכת האילנות מה יסוד דין הברכה, שמתוך דברי המהרי"ל שהבאנו נראה שהוי ברכה

1. אפילו ביחיד ויברך תיכף, ודבריהם חידוש ולא מצאתי ד"ז מבואר בפוסקים, ע"כ. ויש לעי' בכונת דבריהם, האם ר"ל שיכול לברך רק בראיה הראשונה ואח"כ מפסיד הברכה, או שמודו שבדיעבד יכול לברך אף בראיה שניה ואלא שדייקו מהלשון 'הרואה' וכו' שיש הלכה לברך מיד כשרואה ולא להשתות.
2. בפשטות מבואר כן דהברכה שייכת להתפעלות האדם מהא שמברך רק אחר שעברו ל' יום, ויש עוד לדון בזה ואכ"מ, ועי' לשון הדרישה (סי' רי"ח סק"א) דכ' בתו"ד ו"ל דשאני ברכה זו שנתקנה על ראיית הנס שאינה אלא התפעלות הנפש.

יש לדון ולומר, דהנה יש ברכות הודאה שנתקנו על השמחה שמתחדשת לאדם, ויש ברכות הודאה דאין יסודן מצד השמחה, ואלא רק שיש זמנים ומקומות מיוחדים שמחייבים לשבח ולהודות לה' וכמשי"ת. דהנה ברכת שהחיינו שייכת לשמחה עי' לשון השו"ע (סי' רכ"ה ס"א) הרואה את חבירו אחר ל' יום אומר שהחיינו וכו' והוא שחביב עליו הרבה ושמה בראיתו, ועי' במשנ"ב (שם סק"י) לגבי שמברך על פרי חדש אף כשהוא ביד חבירו ומבאר הטעם "דעיקרה נתקן על שמחת הלב שמשמח על צמיחת פרי חדש"¹, ומבואר דברכת שהחיינו יסודה משום שמחת הלב. ואמנם יש ברכות הודאה שלא שייכי לשמחה אלא יסודן מצד עצם החיוב להודות לה' יתברך ולשבחו על חסדיו, וכגון מה שמבואר במשנה (ברכות רפ"ט) הרואה מקום שנעשו ניסים לישראל מברך ברוך וגו', וכן הרואה מקום שנעשה נס לו או לאבותיו אומר ברוך וגו', שהן מקומות המחייבים הודאה לה' על הניסים שנעשו.

וא"כ יש לדון ולומר דכל מה שקי"ל דבפרי חדש באכילה שניה כבר אין מברכין שהחיינו, היינו כיון שיסוד הברכה מחמת השמחה, ואחר שכבר אכל נקלשה השמחה, אבל היכא שהוי דין ברכות הודאה בעלמא דלא שייכי לשמחה, בזה יש לומר שאף בראיה שניה יש לו לברך אף שלא בירך בראיה ראשונה, וא"כ בברכת האילנות אי נימא שאין יסודו מצד השמחה [ולא כמבואר במהרי"ל הנ"ל], ואלא הוי כשאר ברכות ההודאה וא"כ יש לומר דלכך חלוק הוא מברכת שהחיינו דאף בראיה שניה יש לו לברך.

ואמנם הנה באמת יש לעי' לדינא כגון לענין הרואה מקומות שנעשו בו ניסים לישראל ולא בירך מיד כשראה, האם יש לו לברך בתוך ל' יום כשרואה שוב, ולפי הסברא הנ"ל לחלק בין שהחיינו שיסודו מלתא דשמחה לבין ברכות הודאה בעלמא, א"כ שפיר יוכל לברך אף בראיה שניה. ואולם יעוי' בביאור הלכה (סי' רי"ח ס"א ד"ה במקום וכו') שנוטה לומר [וכ' בלשון 'אפשר' ע"ש] שברואה מקומות שנעשו בהם ניסים לישראל ולא בירך בראיתו הראשונה תו לא יוכל לברך בתוך ל' יום, ומדמה זאת לברכת שהחיינו, ע"ש. ולכאן ה"ה בברכת ימים ונהרות וכו' המבואר במשנה (שם) ובשו"ע (סי' רכ"ה ס"א) דמברך עושה מעשה בראשית, אם ראה ולא בירך לדברי הבה"ל הנ"ל תו לא יוכל לברך, וא"כ שוב יקשה לן מאי שנא ברכת האילנות שנקטינן לדינא שיכול לברך אף בראיה שניה, דבמאי חלוק מברכות ההודאה שיכול לברך רק בראיתו הראשונה, וצ"ע.

החילוק בין ברכות על דברים שנתחדשו בעצמותם דבר לבין כאלו שמחוייבים ברכה מצד התחדשות הבריא

ואשר יש לדון עוד לומר בזה, ויש להקדים דהנה מצינו עוד סוג ברכות שבח והודאה, והוא כגון הברכה מדי חודש בחודשו על חידוש הלבנה, דשנינו בגמ' בסנהדרין (מ"ב א) דהרואה לבנה בחידושה מברך אשר

1. בראשונים נמי מצינו טובא יסוד זה דברכת שהחיינו שייך לשמחה, עי' תוס' בסוכה (כו"א א' ד"ה העושה וכו') שבמצוות שיש בהם שמחה מברך שהחיינו, ועי' בעל המאור (סוף פסחים) דכתב כן ועוד.
2. ועי' בשו"ת תשובות והנהגות (ח"ב סי' ר"ח) דכ', ובכת"י מתלמידי הגר"ח מוולוז'ין זצ"ל מובא שרבים ובעל "שאגת אריה" זצ"ל נתכוונו לדבר אחד, שמהלשון 'הרואה לבנה בחידושה מברך', משמע דתיכף בראותו מתחייב לברך כמו כל ברכת ראייה, ואף למסכתא סופרים שמברכים רק כשמתבסס, עליו לימנע מלראותה עד אז, שאם ראה נתחייב מיד

הראשונה שאז הוא מתפעל מהחידוש, אבל כשהמחייב לברך הוא מחמת עצם חידוש הדבר בעצמו אז אף בראיה שניה יש לו לברך, וה"נ א"כ בברכת האילנות אם ניזיל שמברך על עצם חידוש צמיחת האילנות, תו יש לו לברך אף היכא שראה ולא בירך, שעצם מצב החידוש מחייב הברכה והרי החידוש עדיין לפניו⁵.

אמנם אף שהדברים הנ"ל נראים בס"ד ראויין להאמר, אבל לאמיתו של דבר כשמעיינים בדברי האליהו רבה, שהוא מקור דברי המשנ"ב הנ"ל (סי' רכ"ו סק"ד ובשעה"צ סק"ג) דפוסק לדינא דאף דקי"ל להלכה לענין ברכת שהחיינו שאין מברכין על אכילה שניה וכהרדב"ז דפליג על המהרי"ל, אמנם לענין ברכת האילנות כן יכול לברך על ראייה שניה, ומבואר שם בא"ר דאזיל כסברת המהרי"ל דברכת האילנות שייך לשמחה דומיא דשהחיינו, ואפ"ה יש חילוק ביניהם לענין ראייה שניה. ובכללות יש לומר [ועיי"ש בא"ר שמבואר שם עיקר סברא זו], דבאילני דמלבלבי שעדיין לא באו לכלל פירות והחידוש ניכר בהם, בזה אף בראיה שניה השמחה עדיין קיימת, אבל לענין ברכת שהחיינו על פרי חדש אה"נ שכל זמן שלא אכל ורק ראה הפרי יכול לברך עדיין דהחידוש עדיין קיים כל זמן שעדיין לא אכל, אבל אחרי שכבר אכל פעם א' תו בטל החידוש ואין יכול לברך על אכילה שניה.

באופן שאינו יכול לאכול פרי זה, ואמנם לענין ברכת האילנות אי נימא דהוי ברכה מצד עצם החידוש י"ל דסו"ס גם ע"י פירות ערלה ניכר שפיר החידוש.

5. ושוב ראיתי שכיוונתי בזה לדעתו הגדולה של רבינו הגר"ק זצ"ל, עי' בספר מעשה חמד (ח"א עמ' רס"ח) וז"ל שם, הנה בשער הציון שם כתב לדמות לשהחיינו, אבל באמת יש לחלק לפי שברכת שהחיינו היא על שמחת התחדשות הפרי וזה פג בפעם שנית, משא"כ בנידון דידן שלא על השמחה מברך אלא על הנהגת העולם שמתחדש, וא"כ מ"ל ראייה ראשונה או שניה כל שלא בירך מברך, ע"ש.

משום השמחה שמתחדש שמחת הפירות דומיא דברכת שהחיינו, ואמנם שלולי דבריו [ובדעת החולקין וכנ"ל], יש מקום לומר דלא שייך לשמחה אלא הודאה על התחדשות הצמיחה. ואמנם שבצד זה גופא יש לחקור מהו יסוד ההודאה בזה, האם הוי מצד התפעלות האדם שפוגש שוב את טובות ה' עלינו שנותן לנו אילנות טובים ובריות טובות ליהנות בהם בני אדם, וא"כ לפי"ז בראיה שניה יש לומר שלא יברך דתו לית ליה התפעלות כ"כ וכמו בראיית המקומות שמחייבים ברכה וכנ"ל. ואמנם יש לומר צד ב' בזה, שהברכה על חידוש הצמיחה הוי חיוב לברך על עצם חידוש הבריאה, וכמו הרואה לבנה בחידושה שמברך מצד עצם החידוש, כך בחודשי האביב שהאילנות מתחדשים להוציא פירותיהן וזה מחייב ברכת ההודאה, ול"ד לברכת שהחיינו על פירות חדשים שליכא כאן חידוש בכללות הבריאה אלא רק ביחס אליו שבא לידו פרי חדש ומודה על זה, וכן מאידך גיסא כגון בימים ונהרות כנ"ל דליכא שום חידוש בעצם הבריאה אלא רק שהוא נפגש עמהן עתה מחדש וכנ"ל, אבל באילני דמלבלבי חשיב שהבריאה עצמה מתחדשת להוציא שוב את פירותיה והוי הודאה על עצם החידוש⁴.

ומעתה, לפי"ז מבואר שפיר החילוק בין ברכת האילנות לשאר הברכות הנ"ל לענין ראייה שניה, דכמש"נ דכל היכא דבעינן התפעלות הגברא הוי רק בראיה

4. הנה במור וקציעה כתב חידוש שמברכין אף על אילנות סרק, והוא מובן יותר אי אמרינן דהברכה על עצם חידוש הבריאה, דאי מצד שמחה כמו שמבואר במהרי"ל או מצד ההתפעלות מחמת הנאת הפירות לכאורה אין שום יסוד לברך על אילנות סרק שאינן נותנים פירות. ועי' בגליון רעק"א בשו"ע (סי' רכ"ה) דדן אם מברכין ברכת האילנות בתוך שנות הערלה או לא כיון שאי אפשר ליהנות מן הפירות, וכתב שם דכן יש לדון לענין רואה פרי חדש והפרי הוא ערלה אי מברך ברכת שהחיינו ע"ש. והנה לענין ברכת שהחיינו שהיא מחמת השמחה וכנ"ל, הוא חידוש גדול שיוכל לברך ברכת שהחיינו

כאילו עומד לפני המלך המשך מעמוד 2

קדוש" נמצא את המקום לחזק אותה, כך שבהגיענו לבקשות על דעת, תשובה וסליחה כבר נוכל להתגבר בקרבנו הכמיהה למעלות והנאות רוחניות.

עמל של כמה וכמה שבועות יהיה נדרש, כל יום בתפילת שמו"ע אחת, עד שנוכל להתלמד ולהתרגל בכוונה זו. אחר כך ננסה להתלמד בכוונה השניה: אז נשתדל לצייר לעצמנו בהגיענו ל"וירושלים עירך" כאילו אנו עומדים בבית המקדש, במקום המקודש עלי אדמות, ונבקש משם על בנינו ועל חזרת השכינה אליו במהרה. עד שייקלט ציור זה בלבנו יהיה גם כן צורך בהתלמדות ממושכת. כמה גדול הוא עסק התפילה! הרי חז"ל המליצו על התפילה מהפסוק (תהלים י"ב ט') "כרם זלות לבני אדם": דברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהם" (ברכות ו: מתהלים י"ב) ואמר על זה מרן הרש"ז מקלם: האדם העוסק בתפילה הוא עומד ברום עולם! אבל זה צריך התלמדות מרובה. ע"כ דברי העלי שור לעניננו, ועע"ש הרחבת הדברים בזה.

א-ל נא רפא נא לה

הציבור נקרא להמשיך והעתיז בתפילה ובתחנונים לרפואתה השלימה והמהירה של הרבנית מרת תרצה בת קריינדל תלית"א אשת חבר למורנו הגו"י טעזנר שליט"א הזקוקה לרחמי שמים מרובים בתושחי". והן א-ל כביר לא ימאס תפילת רבים

עומד בשמים", כי לולא זה לא ידע ולא ירגיש לעולם במוראות בוראו ית'. אבל אחרי התעלות זאת עליו לרדת למטה, לארץ, ו"כאילו עומד בבית המקדש שהיא למטה", כאן בארץ. והגע בעצמך שוב: אותן עינים שהן סרסורי דחטא שהעין רואה יופי העולם ותענוגיו והלב חומד אותם - אותן עינים תראינה את בית המקדש של מטה, ואת האדם עומד בתוכו, וכל זה כאן בעולם - הרי אנו מוצאים את עצמנו בתוך עולם קדוש ובקרבת אלקים עלי אדמות! הן על ידיעה זו ועל מגמה זו נוכל ליסד את חיינו גם אחרי תום התפילה. וכשהגענו בתפילה לנקודה זו של קדושת העולם, באמת ראוייה תפילתנו שתהיה רצויה יותר לפני המקום.

יש לנו להתלמד למעשה בשתי כוונות אלו: ענין הראשון של ביטול תענוגים והנאות לשעת התפילה - החל מ"ה' שפתי תפתח", והוא ללווה אותנו כצליל דק בברכות הראשונות. ממה שכתב רבינו יונה "וכשתגיע לכוונה זו" אנו לומדים כי לא בקלות נגיע אליה, ואולי בברכת "אתה

נדבת הרב יקותיאל פשקוס וב"ב שליט"א חתן הרב אברהם יצחק אדל שליט"א לדגל היכנס בנם הבה"ח כמו ישראל מאיר נ"י בעול תורה ומצוות. יה"ר שיגדל לתלמיד חכם מורה הוראה בישראל ויזכו הורוים והסבים לחות ממש ומכל יוצ"ח רב נחת מתוך בריות נפא ונורא מעליא. ויתברכו בכל מילי דמיטב ברו"ג. העליה לתורה בשב"ב בחי"ל אילת השחר (שחרית 8:00) שמחת הקידושא רבא תתקיים א"ה בשב"ב בביתו רח אצל 120 (לבררים)

הגאון רבי יהונתן פרלמן שליט"א

"ולפני התגלע הריב נטוש" (משלי י"ז)

הבה נאזין לדברי שלמה המלך בסוגייתנו: (משלי פ"ז פ"ד) "פוטר מים ראשית מדון ולפני התגלע הריב נטוש".

ופירש"י: "פוטר מים ראשית מדון" - המתחיל במריבה הוא כפותח חור בגדר אמת-המים והמים יוצאין בו, והחור הולך ומרחיב, כן המדון הולך וגדל תמיד. "ולפני התגלע" - קודם שתתגלע (שתתגלה) חרפתך נטוש את הריב".

ואל ידמה אדם בנפשו שוויכוה באוטובוס אינו כל כך נורא. דרך הפתח הקטן נפתח פתחו של אולם לויכוחים ולמריבות בבית, ועם השכן ועם הועד, והמוכר בחנות, ועם הרב'ה בחיידר, והנהלת בית הספר. דע! אגרוף הנקמץ למריבה קטנה - לא במהרה יפתח! "ובטרם התגלע הריב נטוש".

באחד המקרים שנהג סירב לנסוע, בא חבריו והסביר בשפה ברורה ונעימה כדלהלן: "תבינו, האוטובוס מורשה להסיע עד 55 נוסעים, ולמעשה מצטופפים כאן באוטובוס 70 נפשות. אם יבוא שוטר, הוא יקנוס את הנהג ועלול לשלול לו את רשיון הנהיגה שלו והנהג יאבד את פרנסתו, ואז אף אחד מכם לא יקום לעזרת הנהג, וגם לא יוכל לחלץ אותו, לא אתם ולא מנהל החברה".

ראוי להקשיב לדבריו בנחת ולא להכנס לעימות ולהאשים את הנהג כמי שאינו נותן שירות. יש לשקול היטב מהלכי תגובה ראויים. וכתמיד ל"היכנס לראש" של הנהג ולהבין אותו מבלי לגנות אותו על מה שהוא אינו יכול לבוא לקראתנו.

צעד של חסימת האוטובוס צריך להבחן ע"י העסקנים המבינים בתחום, ולקבל אישור של רבנים. לפעמים יש בזה גרימת הפסד למי שכבר עלו לאוטובוס.

יש לשקול בכל הדברים האלו חשש של חילול שם שמים. "ניכנס" לרגע לתוך ראשו של הנהג, שפעמים רבות הוא אח שלנו. מה הוא מרגיש כשהוא רואה ציבור חרדי היוצא נגדו? כאשר "ארגון ערכים" יקרא לו לבוא ל"שבת סמינר" כדי להכיר מקרוב את הציבור הכי נפלא שיש בעולם - וזה נכון! ומה נענה כשהנהג ישיב לפעילים: "כן, כן, אני כבר "פגשתי" אותם..."

זה נוגע למצבי לחץ, בתור לסופר, ובתור לרמזור ובאולם חתונות. הציבור הכללי בוחן אותנו ב"שבע זכויות מגדילות"! כל אחד מאיתנו "שגריר של קידוש השם".

חג הפסח ממשמש ובא. הלחצים יגברו מכל הכיוונים. והחכם עיניו בראשו. חובה לתכנן מראש את כל הנסיעות לחג ולשבת. לעשות כל מאמץ לנסוע מוקדם. לפחות באוטובוס אחד לפני האחרון, במיוחד בשעות חורף.

לראבון לב, מוכיחה המציאות שיש בעלי רכב פרטי המגיעים ליעדם דקות ספורות לפני הדלקת נרות. וגם באוטובוס זה יכול לקרות, ויש לבטל את ההנהגה הרעה הזו!

וכבר היה ראש הישיבה הג"ר חיים קמיל זצ"ל מיצר מאד על כך שכשהוא היה פוסע לבית הכנסת למנוחה בערב שבת, היה פוגש בדרכו אברכים היוצאים בשעה זו למקוה, וזה מאד כאב לו. וכן היה ממליץ - למשפחות שביקשו ישועה שיקדימו לקבל שבת לפני הזמן! ובזכות זו העידו רבים שנושעו!

כפר' שמיני תשפ"ד נגענו בהעמדת "סדנת חינוך" במהלך שולחן שבת. הרעיון הוא לקחת מאורע שקרה בחיים ו'להאיר' אותו ממבט של אדם מאמין המחשב את מבטו וצעדיו לאור התורה והשו"ע.

תיארנו שם לדוגמא את מערכת הנסיעות של הציבור החרדי ובפרט בחגים ובזמני עומס וביקשנו ל'בוא חשבון' בנפשנו מול האירועים ואנו ממשיכים בשיתוף בני ביתנו לעיין בסוגיא הזו.

א. כאשר ניגשים אל האירוע במבט מאמין ורגוע יש לבחון היטב מה הם דרכי ה"השתדלות" ע"פ מחשבות אנוש.

קיימת נטיה מסויימת שבשוגג נתאזרח אצל רבים - בכל מקום שנוצרת בעיה בין שני צדדים - להפוך אותה מיד ל"התמודדות". ובעצם להגדיר את הצד השני כ"אויב זוטא". כך למשל הפכו הבנקים העשירים למושא של קנאה הגובלת בשנאה, מצד חלק מאלו שארנקם דל. כמובן שאין בזה צדק מכיון שהבנקים לא חטאו ולא גנבו מאיתנו. בסך הכל הקב"ה בירך את העשירים בעושר ובעצם ד' מעמיד אותם "בנסיון העושר", וכידוע "רבי יהודה הנשיא היה מכבד עשירים". ואת הדלים מנהיג ד' בהנהגה של "נסיון העוני".

וכך הוא גם בנסיעות באוטובוס. אל לנו להפוך את "חברת ההסעות" ו/או את הסדרן או את הנהג ל"אויב אוטומטי". כמו בכל מפגש בחיים עם אדם אחר יש "להבין את הצד השני", עוד לפני שנדבר על "לימוד לכף זכות".

כשעולים לאוטובוס, נאה לאחל לנהג בוקר טוב, תודה, נסיעה טובה, וכן כשירדדים. לא מכובד לעלות לאוטובוס ולדבר בטלפון מבלי לחון את הנהג אפילו במבט קל.

מהלך זה יבוא גם לידי ביטוי בלשון נאה שהרי "דברי חכמים בנחת נשמעים". במקום לצעוק "נהג מטען" "נהג מזוגן" יהיה נאה יותר לומר "בבקשה מטען", "בבקשה מזוגן".

אחד פנה אל הנהג בטון תקיף: מדוע אתה לא מפעיל את המזוגן? הנהג - יהודי חובש כיפה התגונן: "תבין, נשמה, נתנו לי אוטובוס פגום מהמוסך. הכל לא עובד!" עם מעט פירגון היה אפשר לפנות לנהג בבקשה להפעיל את המזוגן בלי להגיע לעימות ולפגיעה בכבוד האדם.

כדי שהנהג כן יעצור בתחנה, כדאי להיות ערניים מקודם כדי שלא נהיה מהצועקים: "למה לא עצרת?" בשלב זה הנהג מתגונן: "כי לא צלצלת". ואז הנוסע טוען "אני כן צלצלתי". והנהג טוען שזה אוטובוס חדש ואתה לחצת במקום הלא נכון. וכו' וכו'.

מה קיבלנו? א. "עימות" לא נעים בין שני אנשים שנבראו שניהם בצלם אלוקים. ב. הוויכוח לא יועיל, אז למה ליפול בבוץ הזה? כיון שהיום הויכוח הקולני הזה נפוץ, כדאי למנוע אותו קודם שיתגלע (שיתגלה) הריב, ובכל מקרה לשמור על טון נמוך ומכבד הראוי לאיש יהודי נשוא פנים.

לצ"נ מרת פרחת בת דדה ע"ה
נלב"ע ה' ניסן תש"מ. תעצב"ה
הנצח ע"י משפחת אביטן ה"ו

לצ"נ מרת יהודית ינטה ע"ה
ב"ד מיכאל הלוי ז"ל
נלב"ע ה' ניסן תשנ"א. תעצב"ה
הנצח ע"י בנה הרב יהודה זאבי שליט"א

והמזוודות. ומה עם האוכל? נסדר כבר! חלות נשיג מהגמ"ח, ודגים מהשימורים. ואותנו תלווה הרגשה מתוקה! ויתרנו - לכבוד שמו יתברך! ואין לך "עונג שבת גדול מזה".

רדאי רצוננו לכבד את השבת ולפגוש את משפחותינו בחג אבל לא בכל מחיר! החכם עיניו בראשו, והחכם רואה את הנולד!

על דרך זו נוסעים לפעמים להתפלל על קברות צדיקים. ומה אם יש לחץ רב הפוגם לפעמים בצניעות? הצדיקים ודאי ישמחו במה שאנו נסוב אחרנית ונשמור על הצניעות לכבוד הקב"ה ולכבודנו אנו!

הנה פתחנו פתח לסדנא חינוכית ב"שבת אחים גם יחד, כדרך שהדיין שומע "מקרה של חולין" שטוענים לפניו שני בעלי הדין והוא דן אותם "במשקפים של תורה", כך אנו נחנך את עצמנו למידות טובות והנהגות ישרות באורחות חיינו. באופן זה העברנו את כל מה שרכשנו בלימודינו לפסים מעשיים - "פראקטיים" - לשמוע ללמוד וללמד לשמור ולעשות.

במאמר הקודם עמדנו על התפילה קודם הנסיעה - להתחנן לפני השם יתברך שישלח ברכה והצלחה בכל מעשי דינו. ונזכה לברכת הרגלים: "והשיאנו (גם רמז ל"והסיענו") ה' אלוקינו את ברכת מועדיך לחיים ולשלום!"

חג כשר ושמח מבורך ומוצלח - לא רק באוכל ובבית כשר, אלא בכל ענין וענין!

יהודי יקר מאשדוד, חוזר בתשובה, עשה חוק לצאצאיו - שיגיעו לביתו עד שעה וחצי לפני הדלקת נרות, ואם אינם יכולים לעמוד בזה - שלא יבאו!

עדיף להקדים לבוא ליעד ואז להתרחץ, מאשר להתרחץ בבית ולהגיע מאוחר! ולהמציא עוד כל מיני עצות ו"פטנטים" לכבוד שבת וחג!

מי שנוסעים באוטובוסים האחרונים עלולים לגרום שהנהג היהודי - שצריך עוד לגשת למסוף ואח"כ לביתו - שיגיע לביתו אחר כניסת השבת רח"ל ואין לנו רשות לגרום זאת.

אברך בעל תושיה משתדל להגיע מוקדם לעיר שבה ישבות. ומה אם הדירה עוד לא תהיה פנויה? - אז הוא יושב בגן העיר וממתין.

אברך אחר, בפרט בערב שבת של חורף, כשהוא צריך לנסוע, למשל, מאופקים לבני ברק, אזי הוא מזמין הסעה של נהג היוצא מוקדם מבני ברק ומגיע לאופקים בשעה 12:00, המשפחה כבר מוכנה ועולה בשמחה להסעה והם מגיעים לבני ברק בשעה 2:00 לערך, וגם הנהג מספיק להגיע לביתו בשופי ולכבד את שבת המלכה. ומי ישלם את ההוצאה הגדולה? מי שאמר והיה העולם שהבטיח "שכל המוסיף בהוצאות שבת - מוסיפין לו" והוא ציוונו "לוו עלי ואני פורע".

כתכנון הנסיעות יש להעמיד לנגד עינינו שהקב"ה בראנו לכבודו ולעשות את רצונו. במבט כזה יש לשמור על ראש צלול: אם חלילה איחרנו ביציאה בערב שבת או חג אין לך כבוד שבת יותר גדול מאשר לחזור הביתה עם הילדים

כסא דנחמתא

נשגד לידידנו היקר העומד לימין בני הקהילה בעין יפה ובנפש חפצה רב פעלים לתורה ולתעודה ומסייע רבות בהפצת תורת רבותינו נבג"ם ולהבחי"ח

הר"ר **יחזקאל שרייבר** שליט"א
עם פטירת אביו
הגאון רבי **ישראל בונים צבי** ז"ל
ב"ר ישראל בונים זצ"ל

אוד מוצל מאש
אשר באופן פלאי זכה יחד עם אחיו הגר"פ צצוק"ל לצאת מעמק הבכא מקום ציה וצלמוות ולעלות לארה"ק שם עמל ויגע בתורה מתוך הדחק
זכה להסתופף ולהתגדל בצלו של מרן החזו"א זללה"ה העמיד דור ישרים בנים ובנות וצאצאים רבים ההולכים בדרך ה' עמל תורה ורודפי צדקה וחסד
בהמשך מעשיך הגדולים תנוחם ולא תדע עוד צער

המערכת

זמני הניחום בביתו רח' לח"י 35
הערב ליל שישי עד השעה 12 בלילה
ומחר יום ו' עש"ק תזריע שחרית 8:00 מנחה 13:20

בס"ד

הודעה משמחת

בשמחה רבה הננו להודיע לציבור שוחרי ועמלי התורה בקהילתנו
מי בסייעתא דשמיא יגיע לעירנו
המגיד הנודע פה מפיך מרגליות
הגה"צ רבי אליעזר טורק שליט"א

וישא מדברותיו בבתי המדרשות בקהילתנו
בגודל מעלת לימוד התורה"ק בימי בין הזמנים
ביום ראשון ו' ניסן הבעל"ט
בביהמ"ד היכל דב בשעה 11:30
בביהמ"ד שערי תפילה בשעה 12:10
בביהמ"ד קיויתי ד' בשעה 12:40
בישיבת אופקים לבני הישיבות בשעה 13:20

בברכת התורה

כתובת המשרד חז"א 1661 אופקים | טלפון: 089926345 | לתרומות: בנק 20 סניף 437 מ.ת. 303473

א"ה גליון חג הפסח הבעל"ט יצא לאור לרגל יומא דהילולא רבא של מורנו ורבנו הנערץ הגאון הצדיק רבי שמשון דוד פינקוס צצוק"ל הוצאת הדפסת הגליון מרובת!
היה שותף בזכות גדולה זו, לזכרו ולע"ג הטאהרה
להרומות, הקדשות והנצחות 0527679598 או בנדרים פלוס:
עניינים נחוצים - תורת רבותינו שכרדום (קופה 6142)

"ושמרתם את המצות" מצווה הבאה לידיך אל תחמיצנה!

גם אם לא הייתם בבית בזמן שהשליח הגיע אליכם עדיין לא החמצתם את השעה!

ניתן עדיין להעביר 'קימחא דפיסחא' עבור עניי-עירנו לידי הרבנים המקבילים או במוקד הטלפוני של צדקות שמשון בטל' 1800-805-806. כל התרומות שיגיעו עד ערב החג יועברו לשכנים שלנו לצרכי ושמחת החג.

מורנו הגאון הרב יודא טשזנר שליט"א (מתוך הספר שערי ימי הפסח):

"ואמרו חז"ל 'בניסן נגאלו ובניסן עתידים להיגאל' ועוד אמרו שאין נגאלים אלא בזכות הצדקה שנאמר 'ציון במשפט תפרדה ושביה בצדקה' על כן מצוה גדולה להרבות בצדקה בחודש זה".

"ויש אירגוני צדקה טובים האוספים כסף לטובת העניים ומחלקים לצרכים לעזור להם בהוצאות החג ויש לכל אחד לתרום בעין יפה למצוה חשובה זו".

"מנהג קדום הוא מזמן הגמרא לדאוג לעניים לצרכי החג ובמיוחד לחג הפסח שהצרכים בו מרובים".

עירב פסח תשפ"ד

בס"ד

לבני קהילתנו הקדושה היקרים ד' עליהם יחיו.

מה מאוד רחב לבבינו לנוכח פעילותה הברוכה של אגודת הצדקה "צדקות שמשון" בקהילתנו, אשר באופן מופלא עוסקים יום וליילה בהצלת נפשות ממש, באשר הם מחיים נפשות בני קהילתנו ומסייעים ביד אלו אשר נקלעו לקשיים כלכליים, וכל מעשיהם הם עושים בצנעה וזוכים לקיים מאמר הכתוב "אשרי משכיל ... דל".

והנה דא עקא, אע"פ שגבאי הצדקה עושים מלאכתם נאמנה ועוסקים ללא הרף בגיוס משאבים, אולם אין הקומץ משביע את הארי, ובפרט בדורנו אשר נתקיים בו מאמר חז"ל "תכלה פרוטה ... משפחות מבני קהילה נמצאות במצב כלכלי קשה מנשוא. ופשוט וברור במצב כזה משפחות מתוכינו זקוקות לסיוע רב, מוטל עלינו חוב גמור להקדים אותם בכספי הצדקה שלנו וכמבואר בשו"ע ובפוסקים, וכבר גילנו דעתנו שמושל על כל אחד ואחד להשתדל להיות שותף למפעל הצדקה באופן קבוע ע"י הו"ק וכיו"ב.

ועתה בעומדנו לקראת חג הפסח הבעלי"ט אשר ההוצאות בו מרובות והרבה משפחות מבני קהילה מתקשות לעמוד בהם, ודאי שמושל עלינו להתאמץ ולקיים את המנהג הקדום מזמן הגמרא לתמוך בשכנים שלנו בקמחא דפסחא.

ואשר על כן מצאנו לנכון לבקש מבני קהילה היקרים שכל אחד ואחד ישתדל לתרום עבור מגבית קמחא דפסחא שע"י צדקות שמשון

סך 250 ₪

וכל המוסיף מוסיפין לו מן השמים

וע"י כן תוכל צדקות שמשון לתמוך ביד רחבה בעניי עירנו שיוכלו לחוג את חג הפסח מתוך הרחבה ונחת ויזכו כל אחד ואחד מהתורמים להתברך בכל מילי דמיטב בברכת ישועה ורחמים ברוחניות ובגשמיות ויה"ר שנוכה בזאת השנה לקיום הבטחת חז"ל בניסן נגאלו וכ"ו ונוכה לאכול מן הובחים ומן הפסחים אשר יעלו לרצון על המזבח במהרה בימינו אמן!

ועל זאת באנו על החתום

יודא טשזנר
אליעזר אינהויין
נסימ ארבה
רבי יהודה
רבי יצחק
רבי יוסף
רבי שלום
רבי יעקב
רבי יצחק
רבי יוסף
רבי יעקב
רבי יוסף
רבי יעקב